

ผลการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กในสถานสงเคราะห์

สุนันท์ โอสถานนท์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

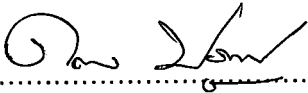
สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

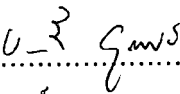
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ สุรินทร์ โอสมานนท์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

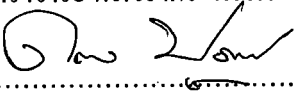

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์)

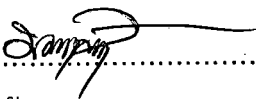

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.ชลดาว ปุราณนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(นายแพทย์ทรงสิทธิ์ อุดมสิน)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์)

.....กรรมการ
(ดร.ชลดาว ปุราณนท์)

.....กรรมการ
(ดร.ประชา อินัง)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.เคลดาว ปุณณานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ที่สุด รวมทั้งให้กำลังใจ และติดตามในช่วงที่ผู้วิจัยท้อแท้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นายแพทย์ทรงสิทธิ์ อุดมสิน ประธานกรรมการ ดร.ประชา อินัง กรรมการ ที่ร่วมสอบปากเปล่า และให้คำแนะนำในการแก้ไขในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ ตลอดจน คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำต่าง ๆ อีกทั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจข้อบกพร่องและเสนอแนะข้อผิดพลาดของเครื่องที่ใช้ในการวิจัย จนสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้

ขอขอบคุณ กรมกิจการเด็กและเยาวชน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งเด็กและเยาวชน ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ที่เสียสละเวลา มาช่วยเหลือผู้วิจัย ด้วยความเต็มใจ จึงทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ ทุกแรงบันดาลใจ ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้ และขอบคุณ บุคคลอีกหลายท่านที่มีส่วนร่วมคอยช่วยเหลือ และสนับสนุน ให้กำลังใจเสมอมา จนกระทั่งผู้วิจัย ได้เดินก้าวสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

สุนันท์ โอสถานนท์

5292103: สาขาวิชา: จิตวิทยาการศึกษา; วท.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบ/ ทฤษฎีทางเลือก/ การปรึกษากลุ่ม/ เด็กและเยาวชน

สุนันท์ โอสถานนท์: ผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกต่อพฤติกรรม

ความรับผิดชอบของเด็กในบ้านบางละมุง (THE EFFECTS OF THE CHOICE THEORY IN GROUP COUNSELING ON RESPONSIBILITY IN HOME FOR BOYS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์, วท.ด. 97 หน้า. ปี พ.ศ. 2559.

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี คัดเลือกโดยให้เด็กทำแบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็ก แล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับจากน้อยที่สุดขึ้นไป จับคู่คะแนนเรียงขึ้นไป และสอบถามความสมัครใจ จำนวน 20 คน และจับแยกเป็น 2 กลุ่ม แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบวัดความรับผิดชอบ และโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบ การเก็บข้อมูลดำเนินการตั้งแต่เริ่มวัดผลในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่ม และหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กที่ได้รับวิธีการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่คะแนนความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

52920103: MAJOR: COUNSELING PSYCHOLOGY; M.Sc.

(COUSELING PSYCHOLOGY)

KEYWORDS: RESPONSIBILITY/ CHOICE THEORY/ GROUP COUNSELING/
HOME FOR BOYS

SUNAN OSATHANON: THE EFFECTS OF CHOICE THEORY IN GROUP
COUNSELING ON RESPONSIBILITY OF HOME FOR BOYS. ADVISOR: WARAKORN
SUPWIRIYAPAKORN, Ph.D., DOLDAO PURANANON, Ph.D. 97 P. 2016.

The purpose of this research was to study the effects of choice theory in group counseling on responsibility of home for boy. The sample consisted of 20 boys at home for boy, who had lowest scored on the responsibilities. The sample was divided into two groups by radom assignment and then were assigned into the experimental group and the control group, with ten members each. The instruments were the Adolescent responsibilities Scale and theory group counseling program. The data collection procedure was developed omtip three phases: the pre-test , the post-test, and the follow-up. The data were analyzed by repeated-measure analysis of variance; one between-subjects and one within-subjects

The results revealed that the interaction between the methods and the duration of the experiment was found statistically significant at .05 level. The boys in the experimental group demonstrated significantly higher at .05 level on responsibilities score in both the post-test and the follow-up than in the pre-test. No significant difference was found on responsibilities during the experimental group and control group.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	7
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก.....	27
ข้อมูลพื้นฐานสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	48
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
สมมติฐานการวิจัย.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	65
อภิปรายผล.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	76
ภาคผนวก ก.....	77
ภาคผนวก ข.....	80
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	97

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์และนิสัยต่าง ๆ ของเรา.....	36
2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	53
3 คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในระยะ ก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลของเด็กกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	55
4 คะแนนเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรับผิดชอบในระยะต่าง ๆ ของการทดลอง ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	56
5 วิเคราะห์ความแปรปรวน ระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลา ของการทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	59
6 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	61
7 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	61
8 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะติดตามผลของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	62
9 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาในกลุ่มทดลอง.....	62
10 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยวิธีนิวแมน-คูลส์.....	63
11 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาในกลุ่มควบคุม.....	63

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	48
3 รูปแบบข้อมูลการทดลองแบบ One between one within subject designs.....	51
4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความความรับผิดชอบของเด็กระหว่างกลุ่มที่ได้เข้ารับ การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก และกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และ ระยะติดตามผล.....	57
5 แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ ระยะต่าง ๆ ของการทดลองของเด็ก ที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีทางเลือก และกลุ่มควบคุม.....	58
6 กราฟเส้นแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็ก ที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก และเด็กในกลุ่มควบคุม กับระยะเวลา ของการทดลอง.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชน เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน การมุ่งเน้นพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก การปลูกฝังพื้นฐานทางด้านจริยธรรมให้แก่เด็กในทุกด้าน ทั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จึงเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ของสังคม การขาดระเบียบวินัย ขาด ความรับผิดชอบ ของตัวบุคคล จะเป็นส่วนที่ทำให้การพัฒนาพฤติกรรมเป็นไปไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต้องปลูกฝังให้กับเด็ก เพราะเด็กแต่ละคนมีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม ต่อการดำรงชีวิตอยู่ การมุ่งพัฒนาพฤติกรรม ความรับผิดชอบจะช่วยให้เด็ก รู้จักบทบาทหน้าที่ บุคคลในสังคมย่อมต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับฐานะตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จได้นั้น ก็ คือ การเป็นคนมีความรับผิดชอบ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สมควรปลูกฝังพื้นฐานแก่เด็กและเยาวชน ความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การพัฒนาตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลา การยึดมั่นกฎเกณฑ์ของสังคม รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย บุคคลสามารถทำได้โดยการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการจัดระเบียบชีวิต สำหรับในการดำรงชีวิตประจำวันหรือการเรียน คือ การพยายามทำงานในหน้าที่หรือส่งงานให้เสร็จก่อนเวลา รวมทั้งการนัดหมาย การเป็นคนตรงต่อเวลาจะช่วยให้เราเป็นคนที่ยั่งยืนแข็งแรง เอาการเอางาน มีความกระตือรือร้น รักที่จะเรียนรู้ อยู่เสมอ ช่วยให้ไม่เฉื่อยชา มีชีวิตชีวา เป็นคนมีวินัย สามารถจัดการสิ่งที่ผ่านมาในชีวิตได้อย่างเป็นระเบียบและระบบ ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต รวมถึงเป็นคนน่าเชื่อถือ และผู้อื่นไว้วางใจ สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ส่วนหนึ่งของการตรงต่อเวลา ที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด คือ ช่วยให้เราสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้ อย่างราบรื่นและมีความสุข

การศึกษางานวิจัยที่มุ่งเน้นพัฒนาความรับผิดชอบ พบว่า งานวิจัย ส่วนใหญ่ มุ่งพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กในวัยเรียนที่ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ ขาดการเอาใจใส่ในการเรียน ขาดการดูแลทรัพย์สินส่วนตัว และไม่ปฏิบัติตามอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเกิดจากนักเรียนไม่มีสมาธิในการควบคุมตนเอง ผู้ปกครองไม่มีเวลาพูดคุยกับนักเรียน และไม่ฝึก

ให้นักเรียนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างจริงจัง โดยสร้างความตระหนัก
ในความรับผิดชอบต่อตนเอง การฝึกความรับผิดชอบต่อตนเอง และการพัฒนาความรับผิดชอบ
ต่อตนเอง มีผลให้นักเรียนมีการเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น ดูแลเอาใจใส่ทรัพย์สินส่วนตัวมากขึ้น
มีจิตอาสาและรับผิดชอบงานอื่น ๆ ดีขึ้น (กฤษฎา การเกิด, 2551)

สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นหน่วยงานภาครัฐ
มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความอุปการะเด็กชายที่มีอายุระหว่าง 7-18 ปี ที่ตกอยู่ในสภาพสมควรได้รับ
การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยที่เด็กมีที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค
ตลอดจนได้รับการแก้ไขปัญหา อบรม ศิลธรรมจรรรยา และได้รับการศึกษาทั้งด้านสามัญ
และด้านฝึกอาชีพตามความสามารถ แนวโน้ม และความเหมาะสมซึ่งเป็นการเตรียมตัวให้พร้อม
ที่จะเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต การดำเนินงาน
บริการด้านการเลี้ยงดูบริการด้านการรักษาพยาบาลบริการด้านการศึกษา และฝึกวิชาชีพบริการ
ด้านสังคมสงเคราะห์บริการด้านนันทนาการบริการด้านการอบรมศิลปธรรมจรรรยาบริการ
ด้านจัดหางาน เป็นต้น (สถานสงเคราะห์คนเด็กชายบ้านบางละมุง, 2558)

การให้การปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการเชิงจิตวิทยาใช้ทฤษฎี เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ
ในการดำเนินการกลุ่ม ให้กับสมาชิกหลายคนในเวลาเดียวกัน สมาชิกเรียนรู้และเข้าใจตนเอง
และผู้อื่นว่าปัญหาเป็นเรื่องปกติในการดำเนินชีวิต แต่ละคนมีวิถีจัดการและเลือกวิธีเผชิญ
สถานการณ์ได้ด้วยตนเองมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง (อนงค์ วิเศษสุวรรณ, 2550)
ส่วนการปรึกษาทฤษฎีทางเลือกเน้นการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมรวม
มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) การกระทำ (Acting) สิ่งที่เราทำหรือพฤติกรรม เช่นการเดิน
หรือวิ่ง 2) ความคิด (Thinking) 3) ความรู้สึก (Feeling) เช่น โกรธ สนุก ซึมเศร้า วิตกกังวล
และ 4) อาการทางกาย (Physiology) เช่น เหงื่อออก ปวดศีรษะ ลักษณะพฤติกรรมทั้งสี่ประการนี้
มีความสัมพันธ์กัน พฤติกรรมบางอย่างอาจเด่นกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ (อนงค์ วิเศษสุวรรณ, 2550)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวคิดจะนำทฤษฎีทางเลือก (Choice theory) มาใช้
เพื่อพัฒนาความคิดและพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์
เด็กชายบ้านบางละมุง มุ่งเน้นการรับรู้ตนเอง ตามความเป็นจริง และการเลือกประพฤติกและปฏิบัติ
พฤติกรรมที่เหมาะสม เนื่องจากทฤษฎีทางเลือก เชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์มีจุดมุ่งหมาย มีเหตุผล
และมีความรับผิดชอบในชีวิตตนเอง สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง มากกว่าขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม
หรือสถานการณ์ต่าง ๆ มีแรงจูงใจ ที่จะประสบความสำเร็จ และมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
กับผู้อื่น มนุษย์ต้องการมีเอกลักษณ์ของตน (Need for identity) การพยายามตอบสนอง
ความต้องการของตน การต้องการความรัก รู้สึกว่าตนเองมีค่ากับทั้งตนเองและผู้อื่น ซึ่งทำให้

สุขภาพจิตดีและมีพฤติกรรมที่ถูกต้องมีศีลธรรม ทฤษฎีทางเลือก มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ช่วยให้คุณลดรับผิดชอบที่จะแก้ปัญหา และมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาโดยพิจารณาความเป็นจริง 2) ป้องกันไม่ให้บุคคลปล่อยชีวิตต้องลอย โดยสนับสนุนให้วางโครงการในอนาคต และมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการไปตามโครงการที่วางไว้ 3) ส่งเสริมให้บุคคลมีวุฒิภาวะ คือ เป็นตัวของตัวเองและสามารถช่วยตัวเองได้ ช่วยให้คุณรู้จักตนเองว่าเขาเป็นใคร ต้องการอะไรในชีวิต 4) ช่วยให้คุณค้นพบวิธีสนองความต้องการของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น 5) ให้บุคคลตระหนักในคุณค่าของตน โดยแนะแนวทางให้รู้จักวิธีสร้างสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลอื่น ให้ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับความผูกพันทางสังคม การให้และได้รับความรักจากผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่า 6) ช่วยให้คุณรู้จักประเมินค่านิยม รู้จักพิจารณาว่าอะไรถูก อะไรผิด สิ่งใดควรกระทำ หรือพึงละเว้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การให้การปรึกษาแบบเผชิญความจริง หรือทฤษฎีทางเลือก มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้คุณรับบริการได้เผชิญสภาพความเป็นจริง สนับสนุนให้คุณได้รู้จักตนเอง (Identity) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) พิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง (Reality) และรู้จักประเมินสิ่งถูกสิ่งผิด (Right and wrong) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้เกิดการเคารพตนเอง นำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาวิธีการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก เพื่อให้เด็กรับรู้สถานะตามสภาพความเป็นจริง รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักประพฤติกฎและปฏิบัติให้ตนเหมาะสม เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เมื่อเติบโตขึ้นออกสู่สังคมภายนอก ก็จะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น โดยคาดหวังว่า เด็กที่ได้รับการปรึกษาดังกล่าว จะมีวินัยและความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการให้การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกต่อความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลการปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกต่อความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง
2. ผลการศึกษาช่วยให้เด็กและเยาวชนเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบตนเอง และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

3. ได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม และพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สมมติฐานของการวิจัย

การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกส่งผลให้เด็กมีความรับผิดชอบสูงขึ้น โดยมีสมมติฐานการทดลอง ดังนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง
2. กลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลอง
3. กลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์
 2. กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากผู้ที่มีคะแนนความรับผิดชอบจากต่ำสุดขึ้นไป จำนวน 20 คน
- สอบถามความสมัครใจเข้ารับการทดลอง วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลาก เข้ากลุ่ม (Random assignment) แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 วิธีการปรึกษา
 - 1.1.1 วิธีการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก
 - 1.1.2 วิธีปกติ
 - 1.2 ระยะเวลาการวัดผลในการทดลอง
 - 1.2.1 ก่อนการทดลอง
 - 1.2.2 หลังการทดลอง
 - 1.2.3 ติดตามผล
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด มีความยึดมั่นในกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองดำรงชีวิตอยู่ มีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน และมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ยากลำบากอย่างไม่ย่อท้อ และมีความตรงต่อเวลา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ แบ่งความรับผิดชอบเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง พฤติกรรมของเด็กที่แสดงถึงการรู้หน้าที่ของตนเอง เอาใจใส่ดูแลตนเองด้านความสะอาด และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสามารถทำงานที่ตนเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง ไม่ละทิ้งงาน และสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อนได้ ไม่เอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ให้ผู้อื่นทำแทนเพื่อเห็นแก่ความสะดวกส่วนตัว

2. การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของสังคมที่ตนเองดำรงชีวิตอยู่ ปฏิบัติเป็นพลเมืองที่ดี รักษาสมบัติส่วนร่วม และเคารพในสิทธิของผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของการดูแลรักษาความสะอาดอาคารพัก หรือสถานที่บริเวณโดยรอบ

3. ความเพียรพยายาม หมายถึง พฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะในการศึกษาเล่าเรียน และการทำสิ่งที่ยากลำบากด้วยวิธีการต่าง ๆ จนกระทั่งสำเร็จจุลวงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และให้กำลังใจตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนที่เกิดขึ้น ทั้งผลดีและผลเสีย และพยายามปรับปรุงไม่ให้เกิดซ้ำ

4. ความตรงต่อเวลา หมายถึง พฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกถึงการทำงาน หรือสิ่งใดภายในกำหนดเวลา ด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติตามตารางเวลาในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม โดยทราบว่าอะไรควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ และปฏิบัติสิ่งนั้นเป็นประจำ จนเกิดเป็นวิถีชีวิตประจำ

เด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กที่อายุระหว่าง 10-12 ปี ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กชายบ้านบางละมุงได้รับการให้บริการด้านการเลี้ยงดู ด้านปัจจัยสี่ การศึกษาเล่าเรียน ด้านสังคม สงเคราะห์ และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

3. การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับการปรึกษาที่มีปัญหาหรือความต้องการคล้ายคลึงกันที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม เน้นให้กลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยให้สมาชิกประเมินตนเอง จากสภาพความเป็นจริง และกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติได้จริง โดยผู้นำกลุ่มใช้เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพ

การเอาใจใส่ เฝ้าดูปัญหาและวางแผนการปรับพฤติกรรมของตนเอง โดยมีกระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก ดังนี้

1. การสร้างสัมพันธภาพ เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้การศึกษาและผู้รับการปรึกษา ให้รู้จักคุ้นเคยภายในกลุ่ม สร้างความมั่นใจ เปิดเผยตนเองมากขึ้น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. ความรัก ความต้องการเป็นเจ้าของ เพื่อสะท้อนให้เข้าใจถึงประสบการณ์ ความคาดหวังความฝันในอดีต เป้าหมายในอนาคต ตระหนักถึงความต้องการของตนเองในด้านความรักและความเป็นเจ้าของ
3. พลังอำนาจหรือความสำเร็จ เพื่อค้นหาตนเองด้านความต้องการ ความสำเร็จ การตั้งเป้าหมายในชีวิต และวิธีการในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
4. ความต้องการอิสระ เพื่อตระหนักรู้เกี่ยวกับศักยภาพ ความมีคุณค่าของตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และค้นหาความต้องการของตนเอง ด้านความต้องการการมีอิสรภาพ เสรีภาพ
5. ความสนุกสนาน เพื่อค้นหาความต้องการของตนเองด้านความสนุกสนาน ในการดำเนินชีวิต
6. การดำรงชีวิต เพื่อค้นหาความต้องการการดำรงชีวิตอยู่ สามารถจัดลำดับ ความสำคัญของสิ่งที่จำเป็นต่อตนเอง สามารถตัดสินใจ เลือกอย่างมีเหตุผล
7. บุรณาการทางเลือก เพื่อสามารถเลือกวิธีการดำรงชีวิตประจำวัน ตระหนักรู้ สามารถเลือกประพฤติกและปฏิบัติตน ได้อย่างเหมาะสม และมีกำลังใจที่จะเลือกตามทางเลือกที่ตนกำหนดไว้
8. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎี ทางเลือกต่อความรับผิดชอบ ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและวิธีดำเนินการใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ๆ 60 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 Wants (w) คือ ความต้องการ สมาชิกกลุ่มจะถูกกระตุ้นให้ตระหนักรู้ถึงผลของความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 Doing (D) คือ พฤติกรรมหรือการปฏิบัติ สมาชิกกลุ่มได้สำรวจถึงพฤติกรรมของตนในปัจจุบัน ว่าสิ่งที่กระทำตามใจตนเองนั้นสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้หรือไม่

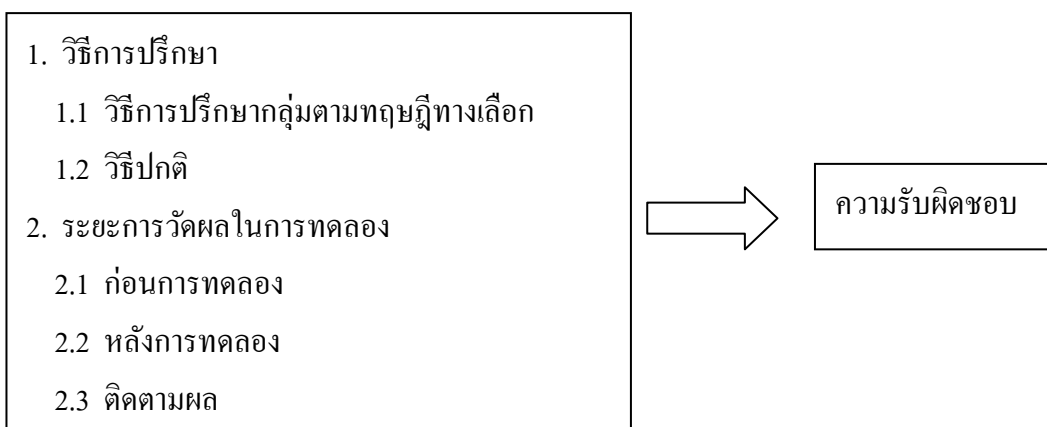
1.3 Self-Evaluation (E) คือ การประเมินตนเอง ให้สมาชิกกลุ่มได้เผชิญสิ่งที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของเขาเองและประเมินการกระทำของตนเอง

1.4 Planning (P) คือ การวางแผน คือ ผู้ให้คำปรึกษาคอยช่วยเหลือสมาชิก ในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

1.5 ขั้นตอนติดตามผล สมาชิกจะรายงานผลตามที่ได้นำไปปฏิบัติว่ามีอะไรบ้าง ที่เป็นอุปสรรค โดยผู้รับการปรึกษาจะไม่ยอมรับคำแก้ตัว และจะไม่ติเตียน แต่จะช่วยกันวางแผน ใหม่

วิธีปกติ หมายถึง การได้รับกระบวนการให้บริการของสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้าน บางละมุง ตามปกติ ได้แก่ บริการด้านปัจจัยสี่ การเลี้ยงดู การศึกษา ด้านสังคมสงเคราะห์ และกิจกรรมนันทนาการและการฝึกอบรมต่าง ๆ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อการพัฒนาความ
รับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
 - 1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
 - 1.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 1.3 องค์ประกอบของความรับผิดชอบ
 - 1.4 การวัดความรับผิดชอบ
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก
 - 2.1 การให้การปรึกษากลุ่ม
 - 2.2 การให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางเลือก
3. ข้อมูลพื้นฐานสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

Glasser (1998, p. 13) ได้ให้นิยามความหมายของความรับผิดชอบไว้ คือ การที่บุคคล
มีความสามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยไม่ขัดขวางต่อสิทธิและความต้องการ
ของบุคคลอื่น

Good (1959, p. 497) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Dictionary of education โดยได้ให้
ความหมายของความรับผิดชอบ ไว้ว่า เป็นหน้าที่ประจำของแต่ละบุคคลเมื่อได้รับมอบหมาย
อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจะเป็นการปฏิบัติงาน และหน้าที่โดยเฉพาะ ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด
ตามความสามารถของตน

Flippo (1966, p. 122 cited in Smith, 1968) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่าเป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะ ผูกพัน หน้าที่การงานและวัตถุประสงค์

Funk and Wagnell (1961, p. 1073 cited in Smith, 1968) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นการแสดงออกถึงความสามารถจัดการและทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถสนองตอบต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรมและหลักธรรมอีกด้วย

นัยนา จันทมิตร (2547, หน้า 34) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่าความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม และละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลยิ่งขึ้น โดยไม่ทอดทิ้งแม้จะมีอุปสรรคนานาประการก็ตาม อีกทั้งยังมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างดีตามความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานต่าง ๆ จะแสดงพฤติกรรมให้สังเกตได้ เช่น ความสนใจ ความตั้งใจเอาใจใส่และขยันหมั่นเพียรที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จไม่เลียงงานติดตามงานและยอมรับผลจากงานที่ตนกระทำโดยมีความพร้อมในการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นเสมอ

ไชยรัตน์ ปราณี (2531, หน้า 54) กล่าวถึง ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะต้องประกอบด้วย ความขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์ มีหิริโอตตัปปะ พยายามทำงานของตนให้ลุล่วงไปด้วยดีโดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมวางแผนงานไว้ล่วงหน้าด้วย นอกจากนี้ยังรับรู้และยอมรับการทำงานของตนไม่ว่าผลนั้นจะเป็นอย่างไร

สุพัตรา สุภาพ (2531, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือ หน้าที่ที่ตนต้องกระทำ ต้องปฏิบัติ ไม่คำนึงถึงสิทธิเพียงอย่างเดียว เช่นเป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมาเรียนหนังสือ ความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียน คือ ต้องมาเรียนหนังสือสม่ำเสมอ ความรับผิดชอบจึงเป็นการกระทำตามสถานภาพของบุคคล

จूरรัตน์ นันทยทวิกุล (2538, หน้า 24) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียด รอบคอบ มีการวางแผน มีความขยัน หมั่นเพียร อดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำ ไม่ว่าจะเป็ผลดี หรือผลเสีย และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

อังคณา บุญสีเสด (2552) อธิบายความหมายเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการปฏิบัติงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่ มีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน และทำสิ่งที่ยากลำบากอย่างไม่ย่อท้อ และมีความตรงต่อเวลา

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด มีความเชื่อมั่นในกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองดำรงชีวิตอยู่ มีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน ยึดมั่นในการคุณงามความดี มุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ยากลำบาก ยอมรับในการกระทำของตนเองไม่ว่าจะด้านดี หรือด้านไม่ดี

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

บทความทางวิชาการของ รุ่งเรือง รัตนะวิโสสกุล (2548) ได้ศึกษาตัวแปร ความรับผิดชอบมีความสำคัญระดับประเทศ จะเห็นได้ว่ามีนักวิชาการให้ความสนใจต่อการศึกษากิจวัตรของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะกิจวัตรด้านความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งกิจวัตรดังกล่าว จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่สังคมต้องการ ในบทความได้แสดงให้เห็นว่า ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ควรจะต้องมีในระดับที่สูงกว่ากลุ่มคนอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ รวมทั้งความคาดหวังเกี่ยวกับผู้นำประเทศ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540, หน้า 31 อ้างถึงใน นัยนา จันทมิตร, 2547) ได้เห็นความสำคัญของความรับผิดชอบจึงได้กำหนดหลักสูตร ก่อนประถมศึกษาของเด็กอายุ 3-6 ปี ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ของนักเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครอบคลุม ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีวินัย การมีความมุ่งมั่น และการมีความมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งลักษณะทั้งหลายนี้ก็นับเป็นคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ของเด็กด้วย ดังนั้น ถ้าต้องการพัฒนาหรือส่งเสริมบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ของเด็กก็ควรมุ่งสร้างเด็กให้เป็นคนมีความรับผิดชอบต่อเสียก่อน

ณัฐจิตต์ ลิมนวาทิพงษ์ (2542, หน้า 13-14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเหมาะสมกับการวางรากฐานและส่งเสริมลักษณะนิสัยที่สำคัญ ในการพัฒนาคน ดังนั้น การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็กปฐมวัย ทางด้านร่างกาย เด็กพยายามช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน และทำงานที่ได้รับมอบหมาย
2. เด็กได้รับการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตา ได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ทางด้านอารมณ์ จิตใจ เมื่อเด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้สำเร็จ จะมีความรู้สึกอยากจะช่วยเหลือคนอื่น และถ้าให้โอกาสตนเองทางด้านสังคม เมื่อเด็กช่วยเหลือตนเองได้ เด็กจะรู้สึกอยากจะช่วยเหลือคนอื่น และถ้าให้โอกาสเด็กในการช่วยเหลือต่อความรับผิดชอบในงานต่าง ๆ ตามความสามารถ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสังคมได้มากขึ้น ทางด้านสติปัญญาเด็กทำงานตามความถนัด ตามความสนใจ และตามความสามารถของตน เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการทำงาน ได้ฝึกการสังเกต สัมผัส จำแนก เปรียบเทียบ ช่วยให้เกิดมีนิสัยใฝ่รู้ มีโอกาสคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง
3. ความรับผิดชอบมีส่วนส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ ในการดูแลตนเอง ให้มีสุขนิสัยที่ดีรักษาอนามัยส่วนบุคคล และความปลอดภัยในตนเอง
4. ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะสนใจใฝ่รู้ จัดกิจกรรมและประสบการณ์เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำได้ด้วยตนเอง เช่น การสำรวจ บริเวณโรงเรียน การปลูกผัก การทำอาหาร ฯลฯ เมื่อเด็กสนใจจะเกิดการสนุกและพอใจ เกิดความต้องการที่จะกระทำซ้ำ
5. ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยในการส่งเสริมให้เด็ก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การแต่งตัว ฯลฯ

กอบพร อินทร์ตั้ง (2538) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อตัวเองว่า คนเราได้รับการฝึกเรื่องของความรับผิดชอบตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะจากครอบครัวที่มีผู้ปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่เช่นนั้นแล้ว เขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ทั้งการกระทำและคำพูด หรือไม่ยอมรับผิด คอยแต่รับชอบอย่างเดียว อยากให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และช่วยกันฝึกบุตรหลานให้รู้จักรับผิดชอบต่อตัวเองตั้งแต่ปฐมวัย

ทิวาวรรณ แสงพันธ์ (2542 หน้า 26) กล่าวถึงคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตัวเองว่า ความรับผิดชอบต่อตัวเองเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ เมื่อผู้ใดมีลักษณะที่เรียกว่า “เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง” ผู้นั้นจะปฏิบัติภารกิจที่ตนพึงกระทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยไม่ต้องมีการควบคุมหรือบังคับบัญชาจากผู้อื่น ภารกิจนี้หมายรวมทั้ง ภารกิจ ที่เป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติด้วยตนเอง และภารกิจที่ได้รับ

มอบหมายให้กระทำ ความรับผิดชอบทำให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ซึ่งการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนก็คือ ความมีวินัย

จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521 หน้า 28) กล่าวว่าไว้ว่า ความรู้สึก รับผิดชอบ เป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และมาตรฐานกฎเกณฑ์ของศาสนา และกฎหมายบ้านเมือง รวมถึงลักษณะ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เนื่องจากความรู้สึกรับผิดชอบต่อผู้อื่น เป็นลักษณะและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิ ของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต คนที่มีความรับผิดชอบนี้ เป็นลักษณะ ที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนั้น ความรับผิดชอบ ยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญนำการพัฒนาประเทศด้วย

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้ตั้งแต่เด็ก ซึ่งแสดงถึงวุฒิภาวะ ทางด้านนิสัยและการดำรงชีวิต และผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบ สามารถรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และช่วยให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสงบสุข มีความรักใคร่สามัคคีเอื้ออาทร ต่อกัน ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน สังคมมีความสุข

องค์ประกอบของความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ กล่าวถึงการแบ่งความรับผิดชอบตามคู่มือการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม พื้นฐาน ได้แบ่งความรับผิดชอบ ออกเป็น 4 ด้าน คือ (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 8-9 อ้างถึงใน วิไลวรรณ หอมทอง, 2551)

1. ความรับผิดชอบ ในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียน จนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงาน ที่ได้รับมอบหมาย ตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียน ก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถาม อาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดฝึกก็ยอมรับว่าทำผิด แล้วพยายามแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้อง ด้วยตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษาช่วยกันรักษาความสะอาด ของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ผนังห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียน เรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่หลงผิดอันจะทำให้โรงเรียน เสียชื่อเสียงเมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจ และความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียง ให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา แต่งคำขวัญ เรียงความ กลอน เพลง ฯลฯ

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ตามความสามารถของตนและรู้จักแสดงความคิดเห็นปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาในการที่สมาชิกภายในครอบครัว ไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาและให้พ่อแม่ ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญ ให้ชุมชน อย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ ประชาชน ตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การจราจร เสี่ยงภัย รักษาของสาธารณะ

ไชยรัตน์ ปราณี (2531 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2542) แบ่งประเภทความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ตนเองทำลงไปนั้นจะมีผลดีผลเสียหรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม ดังต่อไปนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การรักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น และการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง การช่วยเหลืองานบ้านและการรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ได้แก่ ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู-อาจารย์ การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและการรักษาสมบัติของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด การช่วยเหลือ

เพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดการไม่ทะเลาะและเอาเปรียบเพื่อน และการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

กรมวิชาการ (2544, หน้า 196) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การขจัดปัญหาที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยอันตรายจากโรค รักษาร่างกายให้แข็งแรง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพที่กำหนดตรงเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

จูริรัตน์ นันทยทวิกุล (2538) แบ่งประเภทความรับผิดชอบออกเป็น 8 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัย ไข้เจ็บ รักษาร่างกาย ให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจ ไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและละเว้น ความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามควรแก่ฐานะจัดหาเครื่องอุปโภคที่เหมาะสม

2. ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน

3. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลย ทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงการงานของตนให้ดียิ่งขึ้น รู้จักกาลแผนงาน และป้องกันความบกพร่อง เลื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ

4. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำทั้งที่เป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบ ว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความจริง

5. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความ สุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาที่สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยเหลือกัน ตักเตือนและแนะนำ เมื่อเห็นเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนตามความสามารถ ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

7. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียน โรงเรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือ หรือความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

8. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และสังคมบำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญในชุมชน และสังคมอย่างเต็มความสามารถช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยสังคม ให้ความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

เพ็ชรินทร์ ปฐมวนิชกะ (2535 อ้างถึงใน กฤษฎา การเกิด, 2551) ได้สรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. วิธีการจัดการศึกษา เป็นวิธีการที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการแสดงพฤติกรรม ความรับผิดชอบ ได้แก่ การให้ความเอาใจใส่ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมให้มีวินัย โดยการใช้เหตุผล ฯลฯ ตรงกันข้าม การฝึกรอบรมด้านการให้รางวัล และใช้อำนาจมากเกินไป จะส่งผลให้ความรับผิดชอบของเด็กต่ำลง

2. ผลที่ได้รับจากการฝึกรอบรมเป็นอีกลักษณะหนึ่งขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของนักเรียน ได้แก่ ลักษณะนิสัยการเรียน การได้รับทุนการศึกษา เจตคติต่ออาชีพครู และความมีน้ำใจของครู

3. ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว สมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

4. ลักษณะทางสังคมและจิตวิทยา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก ลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้ คือ ลำดับการเกิด ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต การปรับตัว ความคิดสร้างสรรค์และความวิตกกังวล เป็นต้น

วัชร ฐวธรรม (2539 อ้างถึงใน กฤษฎา การเกิด, 2551) กล่าวว่า องค์ประกอบของคนที่มีความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

1. การยอมรับตนเอง ได้แก่ การรู้จักคุณค่า ความชาญฉลาด

2. การรู้จักนำตน ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ไม่ชอบมั่งง่าย
4. รู้จักการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น
5. ความสมัครใจใฝ่ความรู้อยู่เสมอ

จูริรัตน์ นันทยทวิกุล (2538, หน้า 4-5) สรุปองค์ประกอบบุคคลผู้มีความรับผิดชอบ

ไว้ ดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ ถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง โดยมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประกอบกิจกรรมด้วยความสนใจ เต็มใจทำอย่างสม่ำเสมอ มีจุดหมายปลายทาง มีใจจดจ่อ มีสมาธิเพื่อให้งานในหน้าที่ของตน หรืองานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ติดตามงาน ไม่ละเลย ทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกัน ไม่ให้เกิดความบกพร่อง เสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

2. มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักใคร่ครวญ ในงานที่ทำ เพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำ ว่างานจะมีผลดีผลเสียอย่างไรบ้าง วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและหาทางป้องกัน ไว้ล่วงหน้า และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานว่าถูกต้องเรียบร้อยดีหรือยัง

3. มีความขยันหมั่นเพียร พยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ผลสำเร็จในงานที่ทำ และทำด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ไม่ชอบอยู่เฉย หรือว่างงาน ได้นาน ๆ จนทำให้สำเร็จได้โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใด ๆ มีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง ควบคุมตนเองได้ดี เมื่อเกิดความเหนื่อยอ่อน หรือเกียจคร้าน

5. มีความตรงต่อเวลา

6. การยอมรับผลการกระทำของตนเอง ไม่ว่าจะผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม

7. การปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น มีการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525, หน้า 141-146 อ้างถึงใน จรูญ เครือไชย, 2550) แบ่งประเภทความรับผิดชอบ ว่า ความรับผิดชอบแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ถึงฐานะ บทบาทของคนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นภาระของสังคม บุคคลควรจะสามารถอยู่ในสภาพที่ช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรถูก อะไรผิด รู้ชั่ว รู้ดี สามารถเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้เป็นอย่างดี บุคคลย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

- 1.1 ความรับผิดชอบ ในด้านการรักษาสุขภาพอนามัย คือ รู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ

1.2 ความรับผิดชอบในด้านการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค คือ ความสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค สำหรับตนเอง ได้อย่างเหมาะสม

1.3 ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ คือ ตั้งใจเล่าเรียนหมั่นใฝ่หาความรู้ และฝึกฝนตนเองในด้านประสบการณ์ต่าง ๆ

1.4 ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ คือ รู้จักควบคุมความประพฤติของตนเอง แสดงออกในทางที่ถูกที่ควร

1.5 ความรับผิดชอบในด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

1.6 ความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจส่วนตัว คือ รู้จักประมาณตนในการใช้จ่าย และมีความประหยัด

1.7 ความรับผิดชอบในด้านการงาน คือ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

1.8 ความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง คือ ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง กว้างขวางออกไป ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิก อยู่ในสังคมนั้น บุคคลมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อชุมชน ในฐานะสมาชิกของชุมชน มีดังนี้

2.1.1 ปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของสังคม

2.1.2 ช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม

2.1.3 ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม

2.1.4 มองเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชนและช่วยแก้ไขตามความสามารถ

2.1.5 คอยช่วยเหลือผู้อื่นที่อยู่ในสังคม

2.1.6 ไม่ละเลยในหน้าที่ของพลเมืองที่ดี

2.2 ความรับผิดชอบต่อบิดามารดาและครอบครัว มีดังนี้

2.2.1 เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของบิดา มารดา

2.2.2 ช่วยเหลือภารกิจของบิดา มารดาตามควรแก่โอกาส

2.2.3 ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว

2.2.4 ช่วยรักษาและเชิดชูชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครูอาจารย์ มีดังนี้

- 2.3.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 2.3.2 ไม่หนีโรงเรียน
- 2.3.3 เคารพเชื่อฟังครูอาจารย์
- 2.3.4 ช่วยเหลือภารกิจครูอาจารย์ ตามโอกาสอันสมควร
- 2.3.5 ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียน
- 2.3.6 ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน
- 2.3.7 ช่วยงานโรงเรียนตามความสามารถ
- 2.3.8 รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
- 2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน มีดังนี้
 - 2.4.1 ช่วยตักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิด
 - 2.4.2 คอยแนะนำให้เพื่อนกระทำความดี
 - 2.4.3 ช่วยเพื่อนตามความเหมาะสมและถูกต้อง
 - 2.4.4 ให้อภัยเมื่อเพื่อนกระทำความผิด
 - 2.4.5 พุดจากันด้วยความไพเราะ ไม่ทะเลารังแกกัน
 - 2.4.6 ไม่เอาเปรียบกัน

วัลภา ดวงขาม (2539, หน้า 40 -41 อ้างถึงใน จรุงญ เครือไชย, 2550) แบ่งประเภทความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตนเอง รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้น บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองย่อมไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ทำลงไปนั้นจะมีผลดีหรือผลเสีย หรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใด บุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย บุคคลทุกคนจึงต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมดังต่อไปนี้

1.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การรักษาทrophic ลินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่นและการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

1.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ปกครอง การช่วยเหลืองานบ้าน และการรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

1.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ได้แก่ ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู อาจารย์ การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนและการรักษาสมบัติของโรงเรียน

1.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด การช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนกระทำผิด การไม่ทะเลาะและเอาเปรียบเพื่อน การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

ไชยรัตน์ ปราณี (2531) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของคนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิด รู้จักว่าอะไรถูก ยอมรับการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดี และผลเสีย หรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใด บุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย บุคคลจึงต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมดังต่อไปนี้

3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การรักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่นและการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

4. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง การช่วยเหลืองานบ้าน และการรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

5. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ได้แก่ ความตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู อาจารย์ การปฏิบัติตามกฎ ของโรงเรียน และการรักษาสมบัติของโรงเรียน

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การช่วยเหลือตักเตือน แนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด การช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนกระทำผิด การไม่ทะเลาะและเอาเปรียบเพื่อน และการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

นภคณ ภาวนะวิเชียร (2540 หน้า 70-71) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ คือ

1.1 รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ

- 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ
- 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่
- 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรมดังนี้ คือ
 - 1.1 สนุกใจทำหน้าที่
 - 1.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
 - 3.2 มีระเบียบวินัย
 - 3.3 มีความซื่อสัตย์
 - 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
 - 3.5 มีสติ
4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนงานเสร็จ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 4.1 มีความอดทน
 - 4.2 มีความเพียร
 - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรง
5. ยอมรับผลการกระทำของตน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้
 - 5.1 ติดตามผลการกระทำของตน
 - 5.2 มีเหตุผล
 - 5.3 ปรับปรุงการกระทำของตน

อังคณา บุญสีเสด (2552) แบ่งความรับผิดชอบเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของตนเอง เอาใจใส่และตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ดูแลตนเองและพึ่งพาตนเองได้ไม่ต้องให้ผู้อื่นคอยบอกหรือตักเตือน มีการวางแผนและควบคุมตนเองเพื่อให้ทำงานที่ตนเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ และในขณะเดียวกันสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นเพื่อทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ไม่ให้ละทิ้งงานหรือมอบหมายงานของตน ให้ผู้อื่นทำแทนเพื่อเห็นแก่ความสะดวกสบายเป็นครั้งคราว

2. การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี รักษาสาธารณะสมบัติ และเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของการดูแลรักษาความสะอาดของโรงเรียน ห้องสมุด หรือ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

3. ความเพียรพยายาม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะทั้งในด้านการเรียน และการทำสิ่งที่ยากลำบากด้วยวิธีการต่าง ๆ จนกระทั่งสิ่งนั้นสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และให้กำลังใจตนเอง ยอมรับผลการกระทำ ของตนที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงสิ่งที่ทำผิดพลาดให้ดียิ่งขึ้น

4. ความตรงต่อเวลา หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการทำงาน หรือสิ่งใด ๆ เสร็จภายในเวลาที่กำหนดด้วยตนเอง การปฏิบัติตามตารางเวลาในชีวิตประจำวัน อย่างเหมาะสม โดยทราบว่าอะไรควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ และปฏิบัติสิ่งนั้นเป็นประจำ จนกระทั่งสิ่งนั้นเป็นวิถีชีวิตประจำ

ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดของอังคณา บุญสีสศ เป็นแบบวัด โดยการปรับถ้อยคำ ตามให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย และผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ

การวัดความรับผิดชอบ

จรรยา เครือไชย (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้พัฒนา แบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสำหรับเด็กนักเรียน จำนวน 1,056 คน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของแบบวัดความรับผิดชอบต่อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน	จำนวน 10 ข้อ
4. ด้านความรับผิดชอบต่อครูอาจารย์	จำนวน 10 ข้อ

ปรีชา การสะอาด (2547) ได้ศึกษาองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 990 คน ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 38 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการรักษาทรัพยากร	มี 7 ข้อ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม	มี 8 ข้อ
3. ด้านการเสียสละต่อส่วนรวม	มี 6 ข้อ
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง	มี 5 ข้อ

5. ด้านการรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม มี 4 ข้อ

6. ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม มี 4 ข้อ

7. ด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม มี 4 ข้อ

ศศิธร วีราวุธ (2549) ศึกษาการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 และสร้างเกณฑ์ปกติ ใช้กับแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยแบบวัดคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ จำนวน 50 ข้อ ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. ความรับผิดชอบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
4. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
5. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
6. ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

ธีรวัฒน์ พุทธาวัง (2552) ศึกษากระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบ

ของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วยการวัดความรับผิดชอบ 2 องค์ประกอบ คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีข้อคำถาม ทางบวก 6 ข้อ ทางลบ 4 ข้อ และความรับผิดชอบต่อสังคม มีข้อคำถาม ทางบวก 8 ข้อ ทางลบ 7 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 4 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด มีจำนวน 25 ข้อ

ผกา สัตยธรรม (2528 อ้างถึงใน จินตนา จันทร์ดา, 2550) แบ่งการวัดหรือการประเมิน ความรับผิดชอบ ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. ภาคปฏิบัติ ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การถามผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ ข้อมูลตรงจุดมากขึ้น แต่ต้องใช้เวลาเป็นการบันทึกพฤติกรรมการแสดงออก เพื่อติดตามผลแก้ไข พฤติกรรมนั้น

2. ภาคทฤษฎี เป็นการประเมินด้วยข้อสอบ หรือแบบสอบถาม ตามระดับความมากน้อย ซึ่งอาจจะมีระดับตั้งแต่ ดีมาก ดี ก่อนข้างดี พอใช้ ต้องแก้ไข และต้องปรับปรุงใหม่

กันยา พลายมี (2553) ศึกษาการพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบตามพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี โดยหาคุณภาพของเครื่องมือ หาเกณฑ์ปกติ และสร้างคู่มือการใช้ ใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 380 คน พบว่า ความตรงตามเนื้อหา

โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบวัดกับพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละด้าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 -1.00 ความตรงตามสภาพของแบบวัด โดยใช้วิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนจากแบบวัดกับคะแนนเฉลี่ยที่ครูประเมิน แบบประเมินพฤติกรรม พบว่า สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความตรงตาม โครงสร้างตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ 19 องค์ประกอบ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เกณฑ์ปกติของแบบวัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนน T ปกติ ตั้งแต่ T22 ถึง T79

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 184-186) กล่าวว่า ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่ง ที่ควรได้รับการปลูกฝัง พัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งการที่จะรู้ได้ว่าความรับผิดชอบเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะสามารถวัดได้โดยการใช้วิธีการ ได้หลายรูปแบบ เพราะการที่จะวัดจริยธรรมให้ครอบคลุมชัดเจนแน่นอน ควรจะต้องจัดออกแบบเครื่องมือการวัดให้ได้ทั้ง 3 ส่วน คือ

1. ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม
2. ความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม

ศิริลักษณ์ ศรีกันต์ (2552) ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน เทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มี ความรับผิดชอบด้านการเรียนน้อย ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณา

ความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ด้านการเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความละเอียดรอบคอบในการทำงาน และด้านความเพียรพยายาม อยู่ในระดับปานกลาง

2. นักเรียนที่เข้าร่วม โปรแกรมการกำกับตนเองมีความรับผิดชอบด้านการเรียน ทั้งโดยรวมและด้านรายด้านเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะประกอบด้วยการเป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัย มีความอดทน รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขยันหมั่นเพียร

ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีการวางแผนที่ดี ไม่ปิดความรับผิดชอบผู้อื่น มีการติดตามผลและยอมรับผลของการกระทำของตนเองไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย และปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

การวัดความรับผิดชอบ สามารถใช้เครื่องมือวัดได้หลายวิธี ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย วิธีการวิจัยลักษณะของผู้ถูกประเมิน โดยเครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบ ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถามแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือวัดประเภทแบบสอบถาม (Rating scale) ซึ่งปรับจากมากภูมิการพัฒนารับผิดชอบของ อังคณา บุญสีสด (2551) มาเป็นเครื่องมือวัดความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

งานวิจัยในประเทศ

ธีรวัฒน์ พุทธาวัง (2553) ได้พัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุระหว่าง 14-18 ปี โดยการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเยาวชน ผลการวิจัย พบว่าเยาวชนกลุ่มที่ได้รับการทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า กระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยาสามารถพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบให้สูงขึ้นได้

ปารีญา ราพา (2554) ศึกษาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริง การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อตนเอง 6 ด้าน ได้แก่ กล้าเผชิญความจริงและยอมรับผลการกระทำของตนเอง รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่อย่างดี มีความอดทน ตรงต่อเวลา เคารพต่อกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ สามารถควบคุมตัวเองได้ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริง และตัวแบบสัญลักษณ์ หลังให้ได้รับการปรึกษามีพฤติกรรมและความรู้สึกดีขึ้น มีความใส่ใจการเรียนและปรับตัวได้มากขึ้น

เมธี ธรรมวัฒนา (2551) ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัย พร้อมทั้งวัดประสิทธิภาพของกิจกรรมเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม ก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างชัดเจน ซึ่งให้เห็นว่ากระบวนการให้การปรึกษากลุ่ม สามารถปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบให้ดีขึ้นได้

สมชาย ทวีทรัพย์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ การตรงต่อเวลา การมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร และความซื่อสัตย์

ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว สามารถสามารถพัฒนา ความรับผิดชอบของนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แสวงจันทร์ ช่างสาน (2547) ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎียึดบุคคล เป็นศูนย์กลางเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แก่ โปรแกรมการให้ คำปรึกษาแบบกลุ่ม จำนวน 8 โปรแกรม และแบบวัดความรับผิดชอบ จำนวน 28 ข้อ วัดพฤติกรรม ความรับผิดชอบ 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษามีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างชัดเจน นักเรียนเกิดความตระหนักในหน้าที่และเป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้น

ชัยวิช อุตุเสน (2552) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อ ความรับผิดชอบทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ระหว่างทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางและ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยเน้นความรับผิดชอบทางการเรียน ผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบการปรึกษา กลุ่มว่า ทั้งสองทฤษฎีมีผลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบทางการเรียนของนักเรียนอย่างไร ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การปรึกษาทั้งสองทฤษฎีดังกล่าว สามารถพัฒนาความรับผิดชอบ ทางการเรียนของนักเรียน ได้สูงขึ้นอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่า ความรับผิดชอบสามารถพัฒนา ได้ด้วยกระบวนการปรึกษากลุ่มทางจิตวิทยา

ประมวล ผาสุข (2547) ศึกษาเพื่อพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน 2 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยระดับความร่วมมือ จากบุคลากรทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัย ด้านความรับผิดชอบ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกความรับผิดชอบ พบว่า พฤติกรรมนักเรียนที่ได้รับการพัฒนามีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น และต้องได้รับการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกที่ดี และปฏิบัติตนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อ จิตเป็นนิสัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

Peck and Having Hurst (1963) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจาก ครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยและแบบใช้อำนาจ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัว ประชาธิปไตยมีความคิดอิสระ และรับผิดชอบต่อมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอัตตาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hurlock (1963) พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธี ประชาธิปไตย กล่าว คือ ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็ก มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง

มีความคิดริเริ่ม พึ่งตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ ต่อการงาน ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย จะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความอบอุ่นขาดความรู้สึกลอดภัย หรือไม่ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความรับผิดชอบ ต่อการงาน เพราะไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเอง

Chang (1995) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบเผชิญความจริง และการสอนตามทฤษฎีควบคุมที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบและการควบคุมตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยได้หวั่น แบ่งกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบเผชิญความจริง และกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนตามทฤษฎีควบคุม ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น ซึ่งนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเองมากกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและการควบคุมตนเองเกิดในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และคะแนน พฤติกรรมความรับผิดชอบและการควบคุมตนเองในระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนในระยะหลัง การทดลอง

Harris (1993) ได้ศึกษาผลของการบำบัดแบบเผชิญความจริง เพื่อทำนายพฤติกรรม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ได้มาจากการสุ่มอย่างเดียวจำนวน 27 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกใช้วิธีบำบัดแบบเผชิญความจริง กลุ่มที่ 2 ควบคุมโดยใช้วิธีการให้ความรู้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดได้กำหนดตัวทำนาย พฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรู้สึกลึกซึ้งในตนเอง การควบคุมตนเอง และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากการทดลอง พบว่า นักเรียนที่ไร้การบำบัด แบบเผชิญความจริง มีความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองสูงขึ้น

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญอย่าง ที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล และความรับผิดชอบจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน ความรับผิดชอบสามารถเสริมสร้าง และฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล โดยต้องฝึกฝนและอบรมเลี้ยงดูเด็ก วิธีการเลี้ยงดูการอบรม สั่งสอน และจะต้องมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยผู้ใหญ่ เมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะประจำตัวแล้ว ซึ่งทฤษฎีทางเลือก สามารถเปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้สึก และทัศนคติไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้แสดงออกได้ อย่างเหมาะสม โดยสามารถนำมาใช้พัฒนาความคิด ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบได้

ผู้วิจัย จึงคาดว่า การให้การปรึกษาแบบกลุ่มทฤษฎีทางเลือก สามารถที่จะพัฒนาพฤติกรรม ความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ให้สูงขึ้นได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก

การให้การปรึกษากลุ่ม

ความหมายของการให้การปรึกษากลุ่ม ได้มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความหมายของการให้การปรึกษากลุ่มไว้ต่อไปนี้

Corey (2008) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษากลุ่มไว้ว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เน้นในเรื่องความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม การปรึกษามักจะเป็นการพัฒนาบุคคล เสริมและค้นหาพลังที่มีอยู่ในตัวบุคคล โดยสมาชิกกลุ่มจะแสดงความเห็นอกเห็นใจ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสมาชิกกลุ่มจะได้รับการพัฒนาทักษะในการจัดการกับปัญหา

Ohlsen (1977) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม คือ กระบวนการช่วยเหลือ จัดเตรียม โอกาสสำหรับผู้รับคำปรึกษาให้ไปถึงเป้าหมายที่ต้องการ เปลี่ยนแปลง พัฒนาทักษะ ที่จะไปถึงเป้าหมาย มีการวางโครงสร้าง สามารถมีพฤติกรรมใหม่ที่ดีที่เหมาะสมซึ่งเป็นการต้องการ ของผู้รับการปรึกษาเอง

Hansen, Warner, and Smith (1980) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม คือ กระบวนการ ที่ผู้ให้คำปรึกษาสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้สำรวจตัวเอง และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเองแล้วพยายามปรับปรุงทัศนคติตลอดจนพฤติกรรมของตนเอง ให้ดีขึ้น

วัชร ทรัพย์มี (2551, หน้า 101) ให้ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มว่าเป็นรูปแบบ หนึ่งของการปรึกษา เป็นกระบวนการที่ผู้มีความต้องการตรงกัน ที่จะปรับปรุงตนเองหรือต้องการ ที่จะแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกัน มาปรึกษาหารือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้คำปรึกษา รวมอยู่ด้วย สมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึก และความคิดเห็นของแต่ละ คน เป็นการระบายความรู้สึกที่ขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเองได้ฝึกการยอมรับตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหา และได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเองทั้งได้ฟังความรู้สึก และความคิดของผู้อื่น และได้ตระหนักว่าคนอื่นก็มีความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับตน ไม่ใช่ตนเองเท่านั้นที่มีปัญหา

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549, หน้า 2) ให้ความหมายการให้คำปรึกษากลุ่มว่า เป็นกระบวนการที่ผู้ให้การปรึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับการปรึกษาที่มีปัญหา คล้ายคลึงกันหรือความต้องการเหมือนกัน โดยให้บริการปรึกษาตั้งแต่ 4-8 คน ซึ่งมุ่งให้ผู้รับ

การปรึกษาได้ปรับปรุงตนเองโดยผู้ให้การปรึกษาจะคอยเอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้มีโอกาสสำรวจตนเองแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น กล้าเผชิญความจริง ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น จริงใจ การยอมรับ ความไว้วางใจและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2550, หน้า 18) ได้สรุปว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นกระบวนการเชิงจิตวิทยา ใช้ทฤษฎี เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการกลุ่ม ให้กับสมาชิกหลายคนในเวลาเดียวกัน สมาชิกเรียนรู้และเข้าใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจว่าปัญหาเป็นเรื่องปกติในการดำเนินชีวิต แต่ละคนมีวิธีการจัดการและเลือกวิธีการเผชิญสถานการณ์ได้ด้วยตนเองมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การให้การปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้การปรึกษา จัดทำขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับการปรึกษา ที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน หรือความต้องการเหมือนกัน ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้รับการปรึกษาปรับปรุงตนเอง ตัดสินใจเลือกทางดำเนินชีวิต ได้อย่างสร้างสรรค์ โดยผู้ให้คำปรึกษา และสมาชิกในกลุ่มคอยเอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้มีโอกาสสำรวจตนเอง แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น กล้าเผชิญความจริง กล้าตัดสินใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น จริงใจ การยอมรับ ความไว้วางใจ และความเข้าใจซึ่งกันและกัน สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ปรัชญาการให้คำปรึกษา

นอกจากการให้ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มแล้ว มีปรัชญาการให้คำปรึกษาของ Ohlsen (1977 อ้างถึงใน กาญจนนา ไชยพันธุ์, 2549, หน้า 13-14) การให้คำปรึกษากลุ่มมีปรัชญาในการที่จะช่วยเหลือบุคคล ดังนี้

1. การเปิดเผยตนเอง (Self disclosure) จุดประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อสร้างสายใยแห่งความเชื่อมโยงระหว่างผู้รับคำปรึกษาในกลุ่ม การเปิดเผยตนเองควรได้พัฒนาให้ถึงจุดที่ว่าผู้รับคำปรึกษาสามารถจะแบ่งปันถึงสภาพอารมณ์ และความคิดที่เกิดขึ้นขณะนั้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สิ่งเหล่านั้นต้องไปเกี่ยวข้องกับผู้รับการปรึกษาอื่นในกลุ่ม จุดรวมที่สำคัญ คือ “ที่นี่และเดี๋ยวนี้” อดีตจะมาเกี่ยวข้องก็เพียงแต่ในโอกาสที่มาสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรู้สึก และความคิดในปัจจุบันเท่านั้น

2. ความซื่อสัตย์ (Honesty) ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อการกระทำของเขาความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่มีผลต่อพฤติกรรมของเขา เขาจะพิจารณาถึงสิ่งที่เหมาะสมในชีวิต และวิถีชีวิตที่เขาพึงประสงค์ ผู้ให้คำปรึกษาควรให้โอกาสแก่ผู้รับคำปรึกษาทุกคนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเขา

3. ความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้รับคำปรึกษาทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเอง และของกลุ่ม

4. การเลือก (Choices) ผู้รับคำปรึกษาควรมีลักษณะการเลือกส่วนตัวและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้รับคำปรึกษา และการประเมินพฤติกรรมของตนเองจะช่วยให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมตนเอง และผู้อื่น จุดมุ่งหมายของการให้การปรึกษากลุ่ม

จากการให้ความหมายและปรัชญาการให้คำปรึกษากลุ่ม ยังมีจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาของ Kelman (1963, pp. 399-432) ซึ่งได้บอกไว้ดังต่อไปนี้

1. การให้คำปรึกษากลุ่มจะทำให้สมาชิกแต่ละคนสามารถจัดความรู้สึกที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวออกไปได้
2. เพื่อส่งเสริมการยกย่องนับถือตนเองและมีการยอมรับตนเองมากขึ้น
3. เพื่อช่วยให้บุคคลรู้จักปรับตัวและพัฒนาตนเอง
4. เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนเรียนรู้ที่จะเป็นตัวของตัวเองและกล้าแสดงความรู้สึกของตนเองได้
5. เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบในตนเอง และแก้ปัญหาของตนเอง
6. เพื่อฝึกทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
7. เพื่อช่วยให้บุคคลเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรม
8. เพื่อสามารถนำทักษะความรู้สึกความเข้าใจที่ได้จากกลุ่ม ไปปรับปรุงตนเองในชีวิตประจำวัน

Ohlsen (1977, pp. 260-261) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีจุดมุ่งหมายให้บุคคลรู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายแรงขึ้น ประสพการณ์ที่ได้จากกลุ่ม จะทำให้เกิดความรู้ และช่วยพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ คือ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

Corey (2008, pp. 5-6) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. เพื่อการเรียนรู้การไว้วางใจในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง พัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน
3. เพื่อรับรู้ความต้องการและปัญหาของสมาชิกที่คล้ายคลึงกัน
4. เพื่อช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้ การยอมรับ การให้ความสำคัญและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

5. เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการค้นพบวิธีการดำเนินชีวิต ภายในครอบครัวและสังคม ตามแนวทางของเขาเอง

6. เพื่อเพิ่มการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความนับถือตนเอง และมีมุมมองใหม่เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น

7. เพื่อเรียนรู้ความรู้สึกที่ชัดเจนในการทำให้มีสุขภาพจิตดี มีวิธีการที่สร้างสรรค์

8. เพื่อพัฒนาความห่วงใย และความเห็นอกเห็นใจกับผู้อื่น

9. เพื่อหาทางเลือกของการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเด็นการพัฒนาและการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง

10. เพื่อเพิ่มการควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น

11. เพื่อรับรู้การควบคุมตนเอง การพึ่งพาตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

12. เพื่อวางแผนการเปลี่ยนพฤติกรรมและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

13. เพื่อเรียนรู้ทักษะทางสังคม

14. เพื่อให้เข้าใจในการรับรู้ความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น

15. เพื่อเรียนรู้การทำทนายผู้อื่นด้วยความเอื้ออาทร ห่วงใย จริงใจและตรงไปตรงมา

16. เพื่อให้ชัดเจนในค่านิยมของตนเองและตัดสินใจว่าปรับปรุงอย่างไร

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549, หน้า 6) บอกว่า การให้คำปรึกษากลุ่มมีจุดมุ่งหมาย คือ

1. เพื่อช่วยให้สมาชิกของกลุ่มแต่ละคน พัฒนาแนวทางแก้ปัญหาของตนเอง พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหา สามารถจะตัดสินใจแก้ปัญหาที่ประสบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจถึงการที่ผู้อื่นต้องเผชิญปัญหาและหาทางแก้ไขเช่นเดียวกับตนเอง

2. เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มแต่ละคนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและความรู้สึกของบุคคลอื่น ยอมรับทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น รู้จักที่จะพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เกิดการรักใคร่ปรองดองกันในกลุ่ม

3. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจตนเอง มั่นใจและกล้าแสดงออก อีกทั้งยอมรับในการพัฒนาตนเองว่าตนเองมีค่า

4. เพื่อให้สมาชิกรู้วิธีการพัฒนาตนเองตามขั้นพัฒนาของตนเป็นไปอย่างเหมาะสม

5. เพื่อให้สมาชิกรู้วิธีการตัดสินใจหาวิธีแก้ปัญหาที่บางครั้งไม่ได้มีอยู่เพียงวิธีเดียว

6. เพื่อให้สมาชิกรู้จักปรับปรุงตนเอง รับรู้ แก้ไขข้อบกพร่องใจของตนเอง

7. เพื่อให้สมาชิกไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น

การให้คำปรึกษากลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ ในการยอมรับในตนเองและผู้อื่น พัฒนาแนวทางแก้ปัญหา เป็นคุณค่าของตนเอง

และผู้อื่น กล้าแสดงความรู้สึก มีความมั่นใจมีการสร้างสัมพันธภาพ เปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรม สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้จากกลุ่มไปปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนเอง ไปสู่เป้าหมายที่เป็นจริง ตระหนักว่าในสิ่งที่กำลังกระทำสิ่งที่กำลังคิด เพื่อค้นหาวิธีทางเลือกที่ดีที่สุดที่เหมาะสมด้วยตนเองได้

ขนาดของกลุ่ม

ในการจัดขนาดของกลุ่มมีความสำคัญเช่นเดียวกัน และมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มไว้ ดังนี้

Corey (2004, p. 84) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มแล้วแต่กรณี เช่น อายุของผู้เข้าร่วมรูปแบบของกลุ่ม ประสบการณ์ของผู้ให้คำปรึกษากลุ่ม และชนิดของปัญหา ถ้าเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่ประมาณ 8 คน เป็นขนาดที่ดี ถ้าเป็นเด็กอาจจะเป็น 3-4 คน โดยทั่วไปกลุ่มควรมีเพียงพอที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546, หน้า 111) กล่าวว่า ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ควรมีสมาชิกที่พอเหมาะ ไม่ควรมีสมาชิกมากนัก เพราะจะทำให้สมาชิกไม่ได้ประโยชน์ทั่วถึงกัน ทุกคน จำนวนสมาชิกที่เหมาะสมควรอยู่ที่ระดับ 6-15 คน

วัชร ทรัพย์มี (2533, หน้า 105) มีความเห็นว่าการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม บุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี จำนวนสมาชิกในกลุ่มต้องไม่มากจนเกินไป คือ ประมาณ 6-10 คน

Ohlsen (1977, p. 42) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มควรมีสมาชิกกลุ่มประมาณ 4-8 คน เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้รับการเอาใจใส่อย่างทั่วถึง ถ้าสมาชิกกลุ่มมากกว่านี้ จะมีแนวโน้มทำให้กลุ่มแตกเป็นกลุ่มได้ง่ายหรือกลุ่มขนาดใหญ่สมาชิกจะได้รับประสบการณ์ตรง และมีส่วนร่วมในกลุ่มน้อยมาก สมาชิกจะพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีความหมายกับผู้นำ ผู้พูด และผู้แสดงเท่านั้น ซึ่งจะกลายเป็นการเรียนการสอนมากกว่าจะเป็นกลุ่มให้คำปรึกษา

Hansen et al. (1980, p. 477) ได้แนะนำจำนวนสมาชิกของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม คือ 7-8 คน ขอบข่ายอยู่ระหว่าง 5-10 คน ถ้าต่ำกว่าที่กำหนดจะไม่เหมือนการปฏิบัติการกลุ่ม จะพบว่า เป็นการให้คำปรึกษารายบุคคล ภายใต้การให้คำปรึกษากลุ่ม การใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์ของการให้คำปรึกษากลุ่มลดลง ความกดดันจะเกิดขึ้นกับผู้รับคำปรึกษาที่ไม่สามารถที่จะได้รับการช่วยเหลืออย่างเพียงพอ ถ้าสมาชิกมากกว่าที่กำหนด จะมีเวลาไม่เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือปัญหาของผู้รับคำปรึกษา และการแสดงความคิด จะเป็นผลเสียซึ่งก็เหมือนกับสมาชิกกลุ่มที่ต่ำกว่าที่กำหนด

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าขนาดของกลุ่มอยู่ระหว่าง 3-15 คน ขนาดของกลุ่ม 4-8 คน สมาชิกทุกคนจะได้รับการเอาใจใส่อย่างทั่วถึง ขนาดของกลุ่มโดยทั่วไปนิยมกำหนด 6-8 คน

ซึ่งอาจจะขยายเป็น 10-15 คน ได้ ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่เกิน การถ่ายโยงระหว่างกันจะค่อย ๆ อ่อนลง จนกระทั่งสมาชิกแทบจะไม่มี ความหมายและความสัมพันธ์ ต่อกันและกัน ถ้าน้อยกว่า 4 คน จะไม่เหมือนกลุ่ม ทำให้ไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการระบวณการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนั้น จากที่สรุปมาจะเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกขนาดของกลุ่ม ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอายุของผู้เข้าร่วม รูปแบบของกลุ่ม ประสบการณ์ของผู้ให้คำปรึกษา และชนิดของปัญหา

ขั้นตอนการให้คำปรึกษากลุ่ม

ในการให้คำปรึกษากลุ่มมีขั้นตอนของการให้คำปรึกษา ได้มีผู้เชี่ยวชาญได้สรุปถึง ขั้นตอนการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

Mahler (1969, pp. 165-167) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการให้คำปรึกษากลุ่ม สรุปได้ เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นก่อตั้งกลุ่ม (The involvement stage) เป็นขั้นตอนของการชี้แจงวัตถุประสงค์ สร้างความคุ้นเคย การสร้างสัมพันธภาพ สร้างความไว้วางใจ และยอมรับซึ่งกันและกัน
2. ขั้นเปลี่ยนลักษณะกลุ่ม (The transition stage) เป็นขั้นที่กลุ่มมีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาขึ้นสมาชิกเริ่มรู้จักไว้วางใจ สมาชิกอาจเกิดการต่อต้านและวิตกกังวลได้ ผู้ให้คำปรึกษา จะต้องชี้แจงให้สมาชิกกล้าอภิปรายปัญหาของตนอย่างเปิดเผย
3. ขั้นปฏิบัติการ (The working stage) ในขั้นนี้สมาชิกมีสัมพันธภาพระหว่างสมาชิก ในกลุ่มดีขึ้นมาก ทำให้กล้าเปิดเผย ตนเอง อภิปรายปัญหาความจริงร่วมกัน และร่วมกันแก้ปัญหา ของสมาชิกทุกคน โดยมีการอภิปรายเกี่ยวกับตนเอง เข้าใจสาเหตุของปัญหา และพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา (The ending stage) สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการสร้างสัมพันธภาพ กับบุคคลต่าง ๆ เมื่อสมาชิกเข้าใจปัญหาอย่างกระจ่าง ก็จะรู้แนวทางในการแก้ไขปัญหา และนำไป ปฏิบัติจริงด้วยความพอใจ สมาชิกควรเป็นตัวของตัวเอง พอที่จะแยกออกจากกลุ่มได้ จึงสามารถ ยุติการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนในการให้คำปรึกษากลุ่ม

นอกจากขั้นตอนการให้คำปรึกษากลุ่มและบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาแล้ว ได้กล่าวถึง ภาระหน้าที่ของผู้ให้การปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. การสร้างสัมพันธภาพ จะต้องแสดงการต้อนรับด้วยความจริงใจ อ่อนน้อมและเป็นมิตร พร้อมทั้งให้ความมั่นใจแก่สมาชิกกลุ่มทุกคนสามารถพูดได้อย่างอิสระ และสิ่งที่จะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นความลับ

2. การสร้างความพร้อมโดยการสะท้อนความรู้สึกได้อย่างถูกต้อง กระตุ้นให้กำลังใจให้สามารถอภิปรายปัญหาของตนเองได้
3. การสำรวจค้นหาความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ต้องรู้สึกรู้สึกรู้สึกอย่างไร พบว่า ผู้รับคำปรึกษามีความไม่สบายใจเรื่องอะไร อย่างไร และเขาต้องการทำอะไรเกี่ยวกับความไม่สบายใจนี้ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง
4. สะท้อนกลับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา เป็นเทคนิคสำคัญที่ควรนำมาใช้เพราะเป็นการช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้พูดถึงความรู้สึกของตนเองอย่างเปิดเผย เพื่อให้รู้จักพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์และฝึกปฏิบัติตามพฤติกรรมเหล่านั้น
5. การอภิปรายความรู้สึกให้สัมพันธ์กับเป้าประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อผู้รับคำปรึกษาได้พูดถึงที่ตนไม่สบายใจแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาควรกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้กำหนดเป้าประสงค์เชิงพฤติกรรมของตน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข
6. การอธิบายเป้าประสงค์เชิงพฤติกรรม กระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้อธิบายเป้าประสงค์เชิงพฤติกรรมของตนให้ชัดเจน
7. การช่วยหรือกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษากำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเจริญงอกงามของตนเอง แล้วนำเกณฑ์ที่ตนได้กำหนดมาประเมิน
8. การช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาระบุเป้าประสงค์ย่อย ผู้รับคำปรึกษาควรจะได้จำแนกเป้าประสงค์ของตนออกเป็นเป้าประสงค์ย่อย ๆ โดยจำแนกออกเป็นขั้น ๆ และเรียงลำดับขั้นเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมาย
9. การสอนผู้รับคำปรึกษาให้เป็นผู้ช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นผู้ขอรับคำปรึกษาที่ดี เพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จัดว่าเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
10. การรับรู้ความสำเร็จของกันและกัน เมื่อผู้รับคำปรึกษาสามารถตัดสินใจได้ว่าตนควรทำอะไรในช่วงเวลาของการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง ผู้รับคำปรึกษาจะเรียนรู้อย่างรวดเร็วถึงวิธีที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จ
11. การยุติการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ความเป็นกลางของกลุ่ม โดยผู้ให้คำปรึกษาส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นว่ากลุ่มควรจะเริ่มเมื่อใด ยุติเมื่อใด
12. การติดตามผลและการเสริมสร้างกำลังใจ เพื่อความงอกงามต่อไป เมื่อยุติการให้คำปรึกษากลุ่มแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะได้เว้นระยะเวลาไปประมาณ 3 เดือน แล้วขอนัดสมาชิกกลุ่มพร้อมกันอีกครั้งเพื่อเป็นการติดตามผล

การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก

แนวคิดทฤษฎีทางเลือก

Corey (2008) กล่าวถึง Glasser จิตแพทย์ชาวอเมริกัน ซึ่งเกิดในปี ค.ศ. 1925 ในสหรัฐอเมริกา จบปริญญาตรีทางวิศวกรรมเคมี และได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต โดยมีประสบการณ์ในการทำงานด้านจิตเวชที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1962 เขาเคยสนใจทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ในช่วงฝึกหัดกلاسเซอร์พิจารณาว่า ประสิทธิภาพของวิธีการแบบดั้งเดิมที่นิยมใช้รักษาคณไข ไม่มีประสิทธิภาพ จึงเริ่มคิดหาทางพัฒนาวิธีการบำบัดรักษาแบบใหม่ขึ้น ซึ่งต่อมาเรียกว่าทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ถึงปลายปี ค.ศ. 1970 การปรึกษาแบบเผชิญความจริง มีจุดมุ่งหมายที่จะวางความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความจริงเพื่อใช้รูปแบบต่าง ๆ เขาได้ปรับปรุงวิธีให้เหมาะสมกับการนำไปใช้กับสถาบันการศึกษา เน้นว่าในวัยเด็กอาจเกิดระยะวิกฤติ ขึ้นได้ การฝึกฝนตนเอง การบำบัดคู่สมรสและครอบครัว การทำงานกลุ่ม และการให้คำปรึกษาในคลินิกชุมชน ในต้นปี ค.ศ. 1980 Glasser ได้พัฒนาทฤษฎีควบคุม (Control theory) เพื่ออธิบายพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการฝึกให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1996 เขาได้เปลี่ยนชื่อทฤษฎีควบคุม (Control theory) เป็นทฤษฎีทางเลือก (Choice theory)

พื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์

ทฤษฎีทางเลือก (Choice theory) เป็นพื้นฐานในการปรึกษาแบบเผชิญความจริง เกิดจากความคิดที่ว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีเป้าหมาย และเกิดจากตัวของบุคคลเองมากกว่าแรงภายนอก เราถูกกระตุ้นจากแรงขับภายใน และพฤติกรรมของเรามีเป้าหมายอยู่ที่การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเรา และอธิบายถึงการเลือกประพฤติดังไร ในแนวทางที่จะปรับปรุงสัมพันธภาพในปัจจุบัน การสอนทฤษฎีทางเลือกให้กับผู้รับการปรึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเผชิญความจริง ช่วยสมาชิกได้ประเมินความต้องการ ถ้าผู้รับคำปรึกษาประสบความสำเร็จ เขาเลือกพฤติกรรมที่เป็นผลมากขึ้น พฤติกรรมของเราทั้งหมดเป็นความพยายามอย่างยิ่งที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อม รอบ ๆ ตัวเรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ เช่น เมื่อเราเกิดมาไม่รู้ว่าเราจะทำตามความต้องการเหล่านี้ได้อย่างไร เพียงแต่รู้ว่าเรารู้สึกอย่างไร ถ้าเรารู้สึกเจ็บปวดหรือไม่สบาย เราต้องการที่จะรู้สึกดีขึ้น จุดประสงค์เพื่อความพึงพอใจในความต้องการพื้นฐาน 5 อย่าง ดังนี้

1. ความต้องการอยู่รอด (Survival) คือ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่และมีสุขภาพที่ดีอยู่บนรากฐานของความพึงพอใจ มีการต่อสู้เพื่อเอาตัวรอดต่อความต้องการที่จะอยู่รอด

2. ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and belonging) คือ การมีความสัมพันธ์กันในการรัก ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานมนุษย์ ต้องการความรัก การยอมรับจากบุคคลอื่น ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ความรักผู้อื่น

3. ความต้องการพลังอำนาจหรือความสำเร็จ (Power) คือ พลังอำนาจที่เป็นความต้องการที่จะได้มาและทำให้สำเร็จหรือความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตไปสู่ความสำเร็จถึงเป้าหมายในชีวิต

4. ความต้องการอิสระ (Freedom) คือ การตระหนักรู้เกี่ยวกับศักยภาพของตน สร้างทางเลือกที่หลากหลายด้านความต้องการ ค้นหาเสรีภาพ มีความหวัง ความสุขกับบุคคลอื่น เป็นวิถีชีวิตแห่งความพอใจที่อยู่ร่วมกับบุคคลอื่น

5. ความต้องการความสนุกสนาน (Fun) คือ ความสนุกสนานนำไปสู่ชีวิตที่ให้ความสุขเพลิดเพลิน หัวเราะ และมีอารมณ์ขัน ใช้ชีวิตของเราเพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อความต้องการพื้นฐาน

Corey (2008) บอกว่าปัญหาของผู้รับคำปรึกษาส่วนใหญ่ คือ ขาดความพึงพอใจในสัมพันธภาพหรือความสัมพันธ์ในปัจจุบัน เขาเชื่อว่าปัญหาหลักของคนส่วนใหญ่ คือ การเข้ากับคนอื่นไม่ได้ดีเท่าที่ตนต้องการ สิ่งสำคัญของทฤษฎีทางเลือก คือ ทุกอย่างที่เราทำถูกเลือกแล้ว เราสามารถเรียนรู้ที่จะทำทางเลือกนั้นให้ดีขึ้น การให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริงเน้นไปที่การประยุกต์แนวคิดทฤษฎีทางเลือก (Choice theory) ไปฝึกปฏิบัติในการปรึกษากลุ่ม

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2550, หน้า 203) ทฤษฎีทางเลือก ที่ Glasser เน้นว่าคนเราควบคุมพฤติกรรมของตนเอง อธิบายพฤติกรรมว่าเป็นพฤติกรรมรวม มีองค์ประกอบ 4 ประการที่ไม่แยกจากกัน แต่มีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ การกระทำ (Action) สิ่งที่เราทำหรือพฤติกรรม เช่น การเดินหรือวิ่ง ความคิด (Thinking) ความรู้สึก (Feeling) เช่น โกรธ สนุก ซึมเศร้า วิตกกังวล และอาการทางกาย (Physiology) เช่น เหงื่อออก ปวดศีรษะ ลักษณะพฤติกรรมทั้งสี่ประการนี้มีความสัมพันธ์กัน พฤติกรรมบางอย่างอาจเด่นกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ

Glasser (1998) ได้กล่าวถึง นิสัยที่ดี 7 อย่าง ถูกเสนอให้ใช้แทนการควบคุมทางจิตภายนอก และนิสัยไม่ดี 7 อย่าง องค์กรเกือบทั้งโลกในปัจจุบัน ความรุนแรง และการทำโทษ ในทางจิตวิทยาเป็นการทำลายสัมพันธภาพความสามารถด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้าน ในการค้นหาความพึงพอใจในการสร้างสัมพันธภาพเสมอ และเป็นสาเหตุของปัญหา เช่น การเจ็บป่วยทางจิต การติดสารเสพติด ความรุนแรง อาชญากรรม การเรียนล้มเหลว หย่าร้าง และเด็กถูกละเลยหรือถูกละทิ้ง

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์และนิสัยต่าง ๆ ของเรา

นิสัยที่ดี 7 อย่าง	นิสัยที่ไม่ดี 7 อย่าง
1. ช่วยเหลือ	1. การจับผิด
2. การสนับสนุน	2. การกล่าวโทษ
3. การฟัง	3. ความคับข้องใจ
4. การยอมรับ	4. การจู้จี้
5. ความไว้วางใจ	5. การคุกคาม
6. ความเอาใจใส่	6. การลงโทษ
7. การเจรจาต่อรอง	7. การตัดสินบน

เพื่อสร้างความเข้าใจในความต้องการในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในชีวิตของเรา
ที่จะนำเรา

ให้เป็นผู้มีความสุขและมีชีวิตที่น่าพึงพอใจกับหลักทั่วไป 10 ประการ ของทฤษฎี
ทางเลือก (The ten axioms of choice theory) ดังนี้

1. พฤติกรรมของบุคคลคนเดียวที่เราควบคุมได้ คือ พฤติกรรมของเราเอง
2. สิ่งที่เราสามารถให้คนอื่นได้ คือ ข้อมูลเท่านั้น
3. ปัญหาทางจิตแบบถาวรเป็นปัญหาด้านสัมพันธภาพ
4. ความสัมพันธ์ที่เป็นปัญหา เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเราเสมอ
5. สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ส่วนมีผลกับตัวเราในปัจจุบัน แต่เราสามารถทำให้มันสนองต่อ
ความต้องการพื้นฐานของเราและสามารถวางแผนเพื่อให้มันตอบสนองต่อความต้องการของเรา
ในอนาคต
6. เราสามารถตอบสนองต่อความดิ้นพื้นฐานของเราได้โดยการทำความเข้าใจต่อ
สถานการณ์ของโลก
7. สิ่งที่เราทำส่วนเป็นพฤติกรรมโดยรวม
8. พฤติกรรมทุกอย่างเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่ การกระทำ
ความคิด ความรู้สึก และสรีรวิทยา
9. พฤติกรรมโดยรวมทั้งหมดถูกเลือก โดยมีองค์ประกอบด้านการกระทำและความคิด
เท่านั้นที่เราสามารถควบคุมได้โดยตรง
10. พฤติกรรมถูกกำหนดโดยกริยาและระบุส่วนที่สามารถรับรู้ได้มากที่สุด

จุดมุ่งหมายของทฤษฎีทางเลือก

ทฤษฎีทางเลือกเป็นทฤษฎีที่เปลี่ยนมาจากทฤษฎีเผชิญความจริง มีจุดมุ่งหมายดังนี้ คือ

1. ช่วยให้คุณคลี่คลายข้อขัดแย้งที่เกี่ยวกับปัญหา และมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาโดยพิจารณาความจริง
2. ป้องกันไม่ให้คุณคลี่คลายชีวิตต้องลอย โดยสนับสนุนให้วางโครงการในอนาคต และมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการไปตามโครงการที่วางไว้
3. ส่งเสริมให้คุณคลี่คลายภาวะ คือ เป็นตัวของตัวเองและสามารถช่วยตัวเองได้
4. ช่วยให้คุณคลี่คลายตัวเองว่าเขาเป็นใคร เขาต้องการอะไรในชีวิต
5. ช่วยให้คุณคลี่คลายพบวิธีสนองความต้องการของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิผู้อื่น

6. ให้ตระหนักในคุณค่าของตน โดยแนะแนวทางให้รู้จักวิธีสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น ให้ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับความผูกพันทางสังคม การให้ และได้รับความรักจากผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณค่า

7. ช่วยให้คุณคลี่คลายประเมินค่านิยม รู้จักพิจารณาว่าอะไรถูก อะไรผิด สิ่งใดควรกระทำ หรือพึงละเว้น

สรุปได้ว่า การปรึกษาทฤษฎีทางเลือก มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการเผชิญสภาพความเป็นจริง สนับสนุนให้คุณคลี่คลายได้รู้จักตนเอง (Identity) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) พิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง (Reality) และรู้จักประเมินสิ่งถูกสิ่งผิด (Right and wrong) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะนำไปสู่การมีความรู้สึกว่าคุณค่า (Self respect) นำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเป็นการอธิบายพฤติกรรมโดยรวมของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากแรงขับภายในของมนุษย์ พฤติกรรมที่เราทำถูกเลือกแล้วเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 5 อย่าง ซึ่งเป็นโครงสร้างทางพันธุกรรมของมนุษย์ สามารถช่วยเราสร้างสัมพันธภาพที่ดีได้กับบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตที่จะทำให้มีความสุข มีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต

บทบาทและหน้าที่ของผู้นำกลุ่ม

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2550, หน้า 206) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา ดังนี้

1. ส่งเสริมการอภิปราย เกี่ยวกับพฤติกรรมปัจจุบันของสมาชิก เน้นด้านการไม่ยอมรับความไม่รับผิดชอบต่อการกระทำหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา
2. ช่วยสมาชิกในการประเมินตนเอง
3. แนะนำกระบวนการประเมินความต้องการ เลือกความต้องการ ที่จะเป็นไปได้

4. สอนสมาชิกให้กำหนดแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและดำเนินการตามแผน
5. ช่วยสมาชิกในด้านการประเมินระดับความมุ่งมั่นในการทำตามแผน
6. ส่งเสริมสมาชิกให้ระบุวิธีการที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการบำบัดแบบกลุ่ม

ขั้นตอนที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับระบบ WDEP (ปราณี ทรคุยฎี, 2552, หน้า 45-46) ตามแนวคิดของ Glasser ในปี ค.ศ. 1992 กล่าวว่า วิธีการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอยู่บนพื้นฐานของสมมติฐานที่ว่ามนุษย์มีเป้าหมาย ซึ่งเกิดจากความต้องการของบุคคล ไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นจากภายนอก แต่เกิดจากแรงกระตุ้นภายในเพื่อตอบสนอง ความต้องการของตนเอง ให้มีการเปลี่ยนแปลง เมื่อรู้ว่าพฤติกรรมที่ทำในปัจจุบันไม่ทำให้ได้ในสิ่งที่เราต้องการและเราเชื่อว่าสามารถเลือกพฤติกรรมนั้น ๆ ที่จะทำให้เข้าใกล้สิ่งที่ต้องการได้มากกว่า

ดังนั้น Wubbolding (1991, 1996, 1998 cited in Corey, 2008, pp. 430-433) ใช้ชื่อย่อ WDEP แสดงขั้นตอนสำคัญที่สามารถประยุกต์สู่การปฏิบัติการของกลุ่มตัวอักษรแต่ละตัว หมายถึง กลุ่มของยุทธศาสตร์ W (Want) = ความต้องการ D (Direction and doing) = ชี้อแนะนำและการกระทำ E (Self-evaluation) = การประเมินตนเอง P (Plan) = การวางแผน ยุทธศาสตร์เหล่านี้ถูกออกแบบเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง มีรายละเอียด ดังนี้

W (Want) คือ ความต้องการ

การสำรวจความต้องการของสมาชิก ผู้นำกลุ่มต้องมีทักษะการใช้คำถามที่มีประสิทธิภาพ คำถามที่ดีจะส่งเสริมสมาชิกให้รับรู้ความต้องการที่เป็นไปได้ การใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการสำรวจความต้องการนั้น ผู้นำต้องตระหนักว่าจะถามอะไร ถามอย่างไร และถามเมื่อไร คำถามที่สะท้อนความคิด ตรวจสอบการรับรู้ และเทคนิคอื่น ๆ ของผู้นำกลุ่ม จะช่วยสร้างสัมพันธภาพในกลุ่ม

การสำรวจความต้องการ “Picture albums” ของสมาชิก จะช่วยให้สมาชิกได้สำรวจโลกภายนอกที่เป็นจริง กับ โลกภายในตามที่ต้องการ สำรวจเพื่อให้ตระหนักถึงการรับรู้โลกคุณภาพของตนเองให้สอดคล้องกับความเป็นจริง จะช่วยให้สมาชิกต้องการเปลี่ยนแปลง สมาชิกมีโอกาสสำรวจทุกแง่มุมของชีวิต สิ่งที่คุณต้องการจากครอบครัว เพื่อน และการทำงาน นอกจากนี้ จะช่วยสมาชิกให้เข้าใจว่าคาดหวังอะไรจากผู้นำกลุ่มและจากตนเอง

การสำรวจความต้องการสิ่งที่มีและสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ กระบวนการนี้จะช่วยให้สมาชิกประเมินตนเองและพิจารณาพฤติกรรมที่จะทำได้ตามความต้องการ

D (Direction and doing) คือ พฤติกรรมหรือการปฏิบัติ

หลังจากที่สมาชิกสำรวจความต้องการตามโลกคุณภาพของตนแล้ว ผู้นำกลุ่มจะให้สมาชิกได้พิจารณาว่า พฤติกรรมปัจจุบันนั้นจะช่วยให้ได้สิ่งที่ต้องการหรือไม่ การเน้นที่พฤติกรรม

ปัจจุบันเพื่อให้สมาชิกเข้าใจว่าต้องรับผิดชอบความรู้สึกรู้สึกของตนเอง เนื่องจากความรู้สึกเป็นผลจากการกระทำและความคิดที่ได้เลือกพฤติกรรมนั้น การเน้นสมาชิกด้านการปฏิบัติจะช่วยให้สมาชิกมีสติในการควบคุมพฤติกรรมสามารถตัดสินใจเลือกและเปลี่ยนวิถีชีวิตของตน

E (Self-evaluation) คือ การประเมินตนเอง

การประเมินตนเอง ผู้นำกลุ่มมีหน้าที่ช่วยสมาชิกกลุ่มให้เผชิญกับผลที่เกิดจากพฤติกรรมของตน ให้สมาชิกพิจารณา ตัดสินคุณภาพของสิ่งที่เขาทำ ความเปลี่ยนแปลงจะเกิดจากการที่สมาชิกได้ประเมินผลของพฤติกรรมด้วยตนเอง การประเมินตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการบำบัดแบบเผชิญความจริง การได้ประเมินคุณภาพของพฤติกรรมจะช่วยให้สมาชิกได้พิจารณาว่ามีสิ่งใดที่ทำให้เกิดความผิดพลาด และจะต้องเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ

P (Planning) คือ การวางแผน

การวางแผน เป็นงานสำคัญในการบำบัดแบบเผชิญความจริง ผู้นำกลุ่มช่วยสมาชิกให้เรียนรู้วิธีการจำแนกข้อขัดข้องซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพื่อวางแผนการเปลี่ยนแปลง โดยเลือกพฤติกรรมใหม่ การวางแผนที่ดีที่สุดต้องเกิดจากผู้รับการบำบัด รองลงมาคือ แผน ซึ่งริเริ่มจากผู้บำบัดและผู้รับการบำบัดวางแผนร่วมกัน อันดับสาม คือ แผนที่ผู้บำบัดกำหนดไม่ว่าจะเป็นแผนการปฏิบัติที่ใครกำหนดก็ตามต้องเป็นแผนที่ปฏิบัติได้ มีจุดมุ่งหมายชัดเจนได้ผลในระยะสั้น มีความเป็นไปได้สูงว่าจะทำได้สำเร็จ ความสำเร็จจะเป็นแรงเสริมเป็นกำลังใจให้ผู้รับการบำบัดในการปฏิบัติระยะยาวต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางเลือก

งานวิจัยในประเทศ

ทิพวรรณ ฝอยหิรัญ (2547) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกต่อความเครียดของญาติผู้ป่วยโรคจิตจากสารเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีนส์ โดยให้ทำแบบวัดความเครียด และโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก ผลการวิจัย พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ญาติผู้ป่วยโรคจิตจากสารเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีนส์ในกลุ่มทดลองมีความเครียดในระยะหลังการทดลอง และติดตามผลต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างชัดเจน

ปราณี ทรคชฎี (2552) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยทำแบบวัดการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น และ โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม ทฤษฎีทางเลือก ผลการวิจัย พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับ

วิธีการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก มีคะแนนเฉลี่ยการเผชิญปัญหาในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับวิธีการให้คำปรึกษากลุ่ม ทฤษฎีทางเลือก มีคะแนนการเผชิญปัญหาในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์ (2552) ศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือกต่อวิธีการเผชิญปัญหาของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือกมีการเผชิญปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการปรึกษาตามแนวทฤษฎีทางเลือกมีการเผชิญปัญหาภายหลังการทดลอง และในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เฉลิมศรี จันทร์ทอง (2549) ศึกษาผลการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีทางเลือกต่อความวิตกกังวลของพนักงาน โรงแรมที่อยู่ระหว่างทดลองงาน การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการการคำปรึกษาแบบรายบุคคลตามทฤษฎีทางเลือกต่อความวิตกกังวลของพนักงาน โรงแรมที่อยู่ระหว่างการทดลองงาน ที่มีความวิตกกังวลในสถานการณ์เรื่องการผ่านหรือไม่ผ่านระยะทดลองงานในระดับมาก และใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามทฤษฎีทางเลือก ผลการวิจัย พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พนักงานที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามทฤษฎีทางเลือก มีความวิตกกังวล น้อยกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลน้อยกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พนักงานโรงแรมที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามทฤษฎีทางเลือกในระยะติดตามผลน้อยกว่าระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

พัชรินทร์ นิพนธ์านนท์ (2555) ศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือกต่อสมรรถนะในชีวิตและการทำงานของพนักงานบริษัท กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานฝ่ายสนับสนุนของบริษัทที่มีคะแนนจากการทำแบบสอบถามความสมดุลของชีวิตน้อยที่สุดขึ้นไป จำนวน 12 คน กลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองเข้ารับการปรึกษากลุ่ม 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์เป็นเวลา 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามความสมดุลของชีวิตและการทำงาน และโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวัดผล 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ผลวิจัยปรากฏว่า มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่าง

วิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พนักงานฝ่ายสนับสนุนที่ได้รับวิธีการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือก มีคะแนนเฉลี่ยความสมดุลในชีวิตและการทำงานในระยะเวลาหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับวิธีการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือก

อดิศักดิ์ สืบธรรมมา (2551) ผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบทฤษฎีทางเลือกต่อความพึงพอใจในงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานที่มีคะแนนความพึงพอใจในงานต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 สอบถามความสมัครใจเข้าร่วมกลุ่ม โดยทำการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มละ 8 คน การทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก มีความพึงพอใจในงานสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะเวลาหลังการทดลอง และระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพนักงานกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก มีความพึงพอใจในงานระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยที่มีการประยุกต์ใช้ โปรแกรมการปรึกษากลุ่ม แนวคิดทฤษฎีทางเลือก ประกอบด้วยการศึกษาเพื่อใช้ลดปัญหา ภาวะทางอารมณ์ และจิตใจ ได้แก่ ความเครียดในญาติผู้ป่วยโรคจิตจากสารเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีนส์ (ทิพวรรณ ฝอยหิรัญ, 2547) ความวิตกกังวลของพนักงานโรงแรมที่อยู่ระหว่างการทดลองงาน (เฉลิมศรี จันทรทอง, 2549) การเผชิญปัญหาของนักศึกษา (อัฐญา แพทย์ศาสตร์, 2552) การเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ปราณี ทรคุยฎี, 2552) สมดุลในชีวิตและการทำงาน (พัชรรินทร์ นิพนธ์านนท์, 2555) ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแนวคิดทฤษฎีทางเลือก สามารถพัฒนา จิตลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรม ของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน ทั้งในระยะเวลาหลังการทดลองและระยะติดตามงานวิจัยในต่างประเทศ

Williamson (1992) ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงต่อการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งมุ่งเน้นให้ได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 5 อย่าง คือ 1) เพื่อการมีชีวิตอยู่ 2) เพื่อความรักและความผูกพัน 3) เพื่อการได้รับอำนาจหรือความสำเร็จ 4) เพื่อความอิสระ 5) เพื่อความสนุกสนาน ผลการวิจัย พบว่า ช่วยเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

Smith (1992) ศึกษาถึงการใช้ทางเลือกในการปรับตัวของเด็ก พบว่า เด็กช่วงอายุ 7 ปีสามารถใช้เกณฑ์แนวคิดที่หลากหลายในการใช้เหตุผลแต่ละช่วง การทดลองอย่างเข้มแข็ง

และทฤษฎีเหตุผลที่คงที่ อย่างไรก็ตามเด็กที่แก่กว่า (อายุ 11 ปี) แสดงถึงพฤติกรรมที่ไม่เฉพาะเจาะจงมากกว่าเฉพาะเจาะจง การค้นพบเป็นความมั่นคงของงานในการแสดงปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ การประเมินทฤษฎีทางเลือก นักวิทยาศาสตร์ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเดิมเกี่ยวกับวิชาที่ศึกษา การวิจัยแสดงให้เห็นว่า แม้แต่เด็กยังมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ภายใต้กฎเกณฑ์ของเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่นักวิทยาศาสตร์กำหนดไว้

Harvey and Retter (2002) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเด็กและวัยรุ่นบนความต้องการพื้นฐาน จำนวน 402 คน อายุ 8 ถึง 16 ปี ในการสำรวจประเมินความต้องการพื้นฐานของ Glasser คือ 1) ความสนุกสนาน 2) อิสรภาพ 3) พลังอำนาจ 4) ความรักและความผูกพัน พบว่า เด็กผู้หญิงต้องการอิสระสูงกว่าและพลังอำนาจต่ำกว่า เด็กที่ไม่แสดงตัวเป็นเด็ก

Albert (2004) ศึกษาถึงความมีประสิทธิภาพของทฤษฎีเผชิญความจริง และทฤษฎีทางเลือก ของ Glasser เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นรูปแบบการบำบัดแบบกลุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระยะเวลา 12 สัปดาห์ ผลการวิจัย พบว่า ทฤษฎีเผชิญความจริง และทฤษฎีทางเลือก ของ Glasser นั้นเป็นรูปแบบการใกล้เคียงที่มีการควบคุมความต้องการของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ความต้องการผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวลดลง

Byron (2005) ศึกษาผลของทฤษฎีทางเลือกหรือหลักการการบำบัดแบบเผชิญความจริงที่เพิ่มความพึงพอใจของนักเรียนไฮสคูลใน 4 ความต้องการทางจิตวิทยา คือ ความสัมพันธ์ พลังอำนาจ อิสระ ความสนุกสนาน และหลักการเหล่านี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไร งานวิจัยนี้สามารถพิสูจน์ว่าทฤษฎีทางเลือกหรือหลักการการบำบัดแบบเผชิญความจริงมีประโยชน์ต่อผู้ให้การศึกษาในการเลือกพฤติกรรมที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อความต้องการของนักเรียน โดยการรวมทฤษฎีทางเลือกเข้าไปในหลักสูตรการสอน จะทำให้โรงเรียนมีนักเรียนที่พร้อมเกี่ยวกับการเลือกที่สอดคล้องกับแรงกระตุ้นทำให้งานมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบส่วนตัว มีความพึงพอใจในความต้องการของตน

Trigonaki (2002) ได้ศึกษาพ่อแม่ของเด็กที่มีความผิดปกติในการสื่อสารและอารมณ์ การศึกษาเพื่อที่จะจำแนกแยกแยะ ความต้องการของเด็กหรือความต้องการพื้นฐาน 5 อย่างตามทฤษฎีทางเลือก เด็กเหล่านี้ สามารถพบความต้องการพื้นฐาน 5 อย่างได้ เมื่อเขาเผชิญกับชีวิตที่ท้าทาย การให้การศึกษา การอบรม การเอาใจใส่เพิ่มขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่เด็กและวัยรุ่นมีความต้องการพื้นฐานทั้ง 5 ประการ กับการเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นหลัก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการให้การศึกษาแก่กลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ โดยนำความต้องการพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ ความต้องการมีชีวิตอยู่

ความต้องการความรักความผูกพัน ความต้องการพลังอำนาจ หรือความสำเร็จ ความต้องการอิสระ และความต้องการความสนุกสนานมาสร้างเป็น โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก

ข้อมูลพื้นฐานสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง

สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง เป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัด สำนักคุ้มครอง สวัสดิภาพหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจุบันสังกัด กรมกิจการเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

1. เพื่อให้ความอุปการะเด็กชายที่มีอายุระหว่าง 6-18 ปี ที่ตกอยู่ในสภาพสมควรได้รับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยให้เด็กมีที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ตลอดจนได้รับการแก้ปัญหาและอบรมศีลธรรมจรรยา และได้รับการศึกษาทั้งสายสามัญ และสายอาชีพตามความสามารถ แนวโน้ม และความเหมาะสม ซึ่งเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต

2. เพื่อให้ความคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนในครอบครัวและชุมชน
หลักเกณฑ์การพิจารณารับเด็ก

1. เป็นเด็กชายที่มีอายุ ระหว่าง 6-18 ปี
2. เป็นเด็กที่ขาดผู้อุปการะ ถูกทอดทิ้ง กำพร้า ครอบครัวยากจน ครอบครัวแตกแยก

เรื้อรัง พลัดหลง

3. เป็นเด็กที่บิดา มารดา ผู้ปกครองให้การเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ถูกทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกบังคับใช้แรงงาน ถูกบังคับบริการทางเพศ

4. เป็นเด็กที่มีปัญหาความประพฤติตนไม่เหมาะสม

5. เป็นเด็กที่หน่วยงานราชการ/ เอกชนขอความร่วมมือไว้อุปการะ บุตรผู้รับ การสงเคราะห์ บิดา มารดา ผู้ปกครองต้อง โทษ เจ็บป่วย เรื้อรัง หรือมีอาการทางจิตประสาท บริการที่จัดให้

1. บริการด้านเลี้ยงดู
2. บริการด้านการรักษาพยาบาล
3. บริการด้านการศึกษาและฝึกวิชาชีพ
4. บริการด้านสังคมสงเคราะห์
5. บริการด้านนันทนาการ
6. บริการด้านการอบรมศีลธรรมจรรยา

7. บริการด้านจัดหางาน

สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง (2558) มีเด็กในความอุปการะทั้งสิ้น จำนวน 142 คน

7.1 ช่วงอายุ

6 ปี	จำนวน	10 คน
7-10 ปี	จำนวน	49 คน
10-13 ปี	จำนวน	49 คน
13-16 ปี	จำนวน	23 คน
16-18 ปี	จำนวน	7 คน
18 ปีขึ้นไป	จำนวน	4 คน

7.2 สาเหตุการเข้ารับอุปการะ

ถูกทอดทิ้ง	จำนวน	27 คน
ยากจน	จำนวน	57 คน
เร่ร่อน	จำนวน	12 คน
พลัดหลง	จำนวน	1 คน
กำพร้า	จำนวน	6 คน
บุตรผู้รับการสงเคราะห์	จำนวน	2 คน
บิดา มารดาต้องโทษ	จำนวน	7 คน
ถูกทารุณ	จำนวน	16 คน
บิดา มารดา มีอาการทางจิต	จำนวน	4 คน
บิดา มารดา เจ็บป่วย	จำนวน	2 คน
ครอบครัวแตกแยก	จำนวน	7 คน
มารดา ตั้งครรภ์ไม่พร้อม	จำนวน	1 คน

7.3 ภูมิลำเนา

ภาคเหนือ	จำนวน	2 คน
ภาคตะวันออก	จำนวน	102 คน
ภาคกลาง	จำนวน	12 คน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน	6 คน
ภาคใต้	จำนวน	2 คน
กรุงเทพมหานคร	จำนวน	11 คน
ไม่ทราบภูมิลำเนา	จำนวน	5 คน

7.4 การศึกษา

อนุบาล	จำนวน	9 คน
ประถมศึกษา	จำนวน	86 คน
มัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	32 คน
มัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน	3 คน
ปวช.	จำนวน	6 คน
ปวส.	จำนวน	1 คน
ปริญญาตรี	จำนวน	1 คน

โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ

1. โครงการเสริมสร้างทักษะด้านอาชีพระยะสั้นให้แก่เด็กในวัยเรียน
2. โครงการค่ายวาทศิลป์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยคัดเลือกตัวแทนเด็กในสถานศึกษาต่าง ๆ จำนวน 100 คน เข้าร่วมโครงการเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีทักษะทางการพูดอย่างเหมาะสมและสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
3. โครงการกาชาดและพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแนววิถีพุทธ
4. โครงการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กในสถานสงเคราะห์
5. โครงการป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครกที่ไม่พร้อม
6. กิจกรรมพาลูกเข้าวัด

จากข้อมูลการให้บริการและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง นอกจากการบริการเลี้ยงดูให้เหมาะสมแล้ว จะเห็นได้ว่า เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง มีกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ทักษะเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ทักษะการปรับตัวอยู่ในสังคม การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ซึ่งทุกโครงการมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรับผิดชอบของเด็ก ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะ ในทุกด้าน ทั้งภายในและภายนอก มีการเตรียมความพร้อมเด็กที่จะออกสู่สังคมภายนอกได้เป็นอย่างดีอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม โครงการประเภทการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก และการพัฒนาเด็ก ส่วนใหญ่ดำเนินโครงการ ในลักษณะการจัดอบรม เข้าค่าย ให้แก่เด็กและครอบครัว รวมทั้งเครือข่าย และผู้ทำงานด้านเด็ก (แกนนำเด็ก ในโรงเรียน สภาดูแลและเยาวชน เจ้าหน้าที่ อบต.) เพื่อให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การป้องกันภัยทางเพศ การป้องกัน การตั้งท้องก่อนวัยอันควร ทักษะชีวิต การพัฒนาศักยภาพให้แก่เด็ก การสร้างความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง สร้างจิตสำนึกสาธารณะ การสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว และการสืบสานวัฒนธรรมพื้นที่ และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น ผลจากการเข้าร่วมโครงการ พบว่า กลุ่มเป้าหมาย

ที่เข้าร่วมโครงการสามารถ นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปขยายผลที่บ้านของตนเอง เพื่อนใน โรงเรียน และชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ยัง พบว่า มีหน่วยงานในพื้นที่ นำกิจกรรมไปดำเนินการต่อในพื้นที่ เช่น โครงการเสริมสร้างศักยภาพ สภาคเด็กและเยาวชนด้วย เครื่องมือวิจัยครอบครัวเข้มแข็ง เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าเกิดการต่อยอดการทำงาน และสร้างเครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาสังคมทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ศึกษาผลของการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีรายละเอียดการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. วิธีการดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

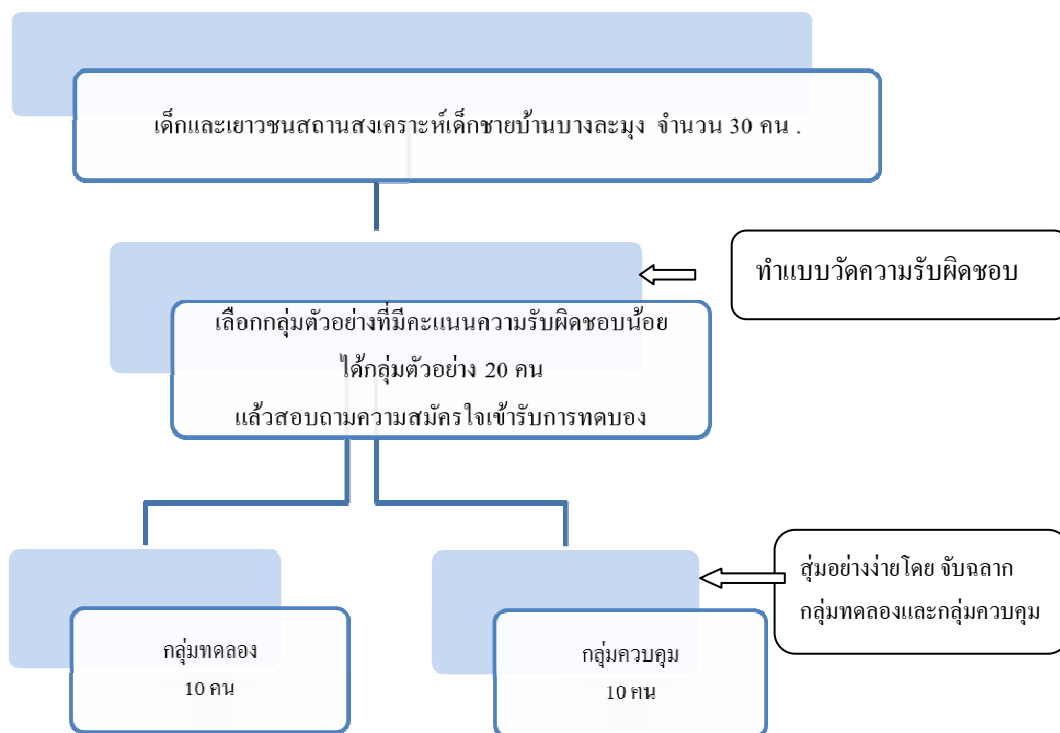
ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่มีช่วงอายุ 10-12 ปี จำนวน 30 คน โดยมีวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอให้เด็กทำแบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบ
2. ผู้วิจัยคัดเลือกจากผู้ที่มีความรับผิดชอบจากต่ำสุดขึ้นไป จำนวน 20 คน

สอบถามความสมัครใจเข้ารับการทดลอง วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลาก เข้ากลุ่ม (Random assignment) แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน

ภาพที่ 2 วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบวัดความรับผิดชอบ
2. โปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีทางเลือก

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนและการดำเนินการดังนี้

1. แบบวัดความรับผิดชอบ

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ โดยปรับปรุงถ้อยคำถามจากแบบวัดความรับผิดชอบของ อังคณา บุญเลิศ (2552) ซึ่งมีกระบวนการสร้างแบบวัดความรับผิดชอบจากการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงการมีความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคคลของความรับผิดชอบไว้ทั้งหมด 10 ลักษณะ และนำแบบวัด มาจำแนกเป็นรายด้านได้ 4 ด้าน ได้แก่ การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ความเพียรพยายาม และความตรงต่อเวลาสำหรับการทดลองนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ใช้เกณฑ์ของอังคณา บุญสีสศ มาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดความรับผิดชอบมาปรับปรุงถ้อยคำถามให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งเป็นแบบวัดความรับผิดชอบประเมินด้วยการสำรวจตนเอง จำนวน 40 ข้อ เป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนแบบวัดความรับผิดชอบของเด็ก ดังนี้

สำหรับข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 38, 39, 40

จริงที่สุด	(5 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกครั้ง
จริง	(4 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ
ก่อนข้างจริง	(3 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ้าง
ก่อนข้างไม่จริง	(2 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นไม่บ่อย
ไม่จริง	(1 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่แทบจะไม่เกิดขึ้น
ไม่จริงเลย	(0 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย

สำหรับข้อที่ 8, 9, 16, 20, 27, 33, 36, 37

จริงที่สุด	(0 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกครั้ง
จริง	(1 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ
ก่อนข้างจริง	(2 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ้าง
ก่อนข้างไม่จริง	(3 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นไม่บ่อย
ไม่จริง	(4 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่แทบจะไม่เกิดขึ้น
ไม่จริงเลย	(5 คะแนน) หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย

1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดความรับผิดชอบเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ (ภาคผนวก ก)

เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4 นำแบบวัดความรับผิดชอบที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00

1.5 จากนั้นนำแบบทดสอบที่แก้ไขแล้วไปทดลอง (Try out) ในกลุ่มเด็กที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีแอลฟาของคอนบาค (Cronbach' alpha

coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .93 และหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยวิธีสหสัมพันธ์ (Corrected item-total correlation) ตั้งแต่ .20 ถึง .72

2. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารรายละเอียดและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ทั้ง 4 องค์ประกอบ 1) การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ 3) ความเพียรพยายาม 4) ความตรงต่อเวลา และการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนด จุดมุ่งหมายและเนื้อหาการสร้าง โปรแกรมให้สอดคล้องกับเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ เด็กชายบ้านบางละมุง

2.1.1 จัดทำโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก แล้วนำไปให้ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาความเหมาะสม และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบ ความเหมาะสม

2.1.2 นำโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก ที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการ ทดลองกับกลุ่ม

ทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ๆ 60 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนโดยสรุป ดังนี้

2.2.1 ขึ้นปฐมนิเทศ และสร้างสัมพันธภาพ โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม แนะนำตัวเอง และทำความรู้จักกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และความคุ้นเคย เปิดเผยตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น

2.2.2 เรื่องอิสรภาพ โดยผู้วิจัยเริ่มต้นให้สมาชิกเห็นถึงความมีอิสระทางความคิด จากเอกสารให้สมาชิกอภิปรายคำว่า “อิสรภาพกับ กัยการยึดมั่นในกฎเกณฑ์” ในความคิด และความเข้าใจของสมาชิก และสรุปร่วมกัน ซึ่ง พบว่า เด็กมีความเข้าใจเรื่องอิสรภาพชัดเจนขึ้น และสามารถยกตัวอย่างถึงการดำรงชีวิตอย่างอิสระภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมย่อยของตนเองได้

2.2.3 เรื่องความรับผิดชอบ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้ตระหนัก ถึงการเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย การยอมรับผลการกระทำของตนเองและความพยายามจะ ปรับปรุงแก้ไขผลการกระทำให้ดีขึ้น ทั้งที่เป็นผลดี และผลเสีย และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ที่เกี่ยวกับสิ่งที่ตนกระทำไป

2.2.4 ความรับผิดชอบเรื่องความเพียรพยายาม อดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้เห็นความสำคัญของความเพียรพยายาม และอดทนต่ออุปสรรค ตระหนักเห็นความสำคัญ ของความเพียรพยายาม

2.2.5 บูรณาการทางเลือก โดยผู้วิจัยกระตุ้นให้เด็กเข้าใจถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่ค้นพบภายในตัวเอง รวมทั้งผลของการกระทำ

ที่เกิดจากพฤติกรรมดังกล่าว พร้อมทั้งสรุปเพื่อหาแนวทางในการสร้างสร้างเลือกเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมาย แต่ผู้ให้บริการปรึกษาต้องพยายามกระตุ้น ให้ช่วยการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน

วิธีการดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research design) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดโปรแกรมการปรึกษาแบบกลุ่มทฤษฎีทางเด็ก เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง โดยมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ทำการวิจัยโดยใช้การวิจัย โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง แบบหนึ่งตัวแปรภายในและหนึ่งระหว่างหน่วยการทดลอง (One between and one within subject design) โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการปรึกษาและผู้นำกลุ่ม ขณะที่กลุ่มควบคุม จัดกิจกรรมตามปกติ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำแบบวัดความรับผิดชอบ หลังสิ้นสุดการทดลอง โดยมีรูปแบบของข้อมูล ดังนี้

		B		
		b ₁	b ₂	b ₃
A	a ₁	G ₁ G ₂ : G ₁ 0	G ₁ G ₂ : G ₁₀	G ₁ G ₂ : G ₁ 0
	a ₂	G ₁ 1 G ₁ 2 : G ₂ 0	G ₁₁ G ₁₂ : G ₂₀	G ₁ 1 G ₁ 2 : G ₂ 0

ภาพที่ 3 รูปแบบข้อมูลการทดลองแบบ One between one within subject designs

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

A แทน วิธีการปรึกษา

B แทน ระยะเวลาการทดลอง

a_1 แทน โปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก

a_2 แทน วิธีการให้การศึกษาวิธีปกติ

b_1 แทน ระยะเวลาก่อนการปรึกษา

b_2 แทน ระยะเวลาหลังการปรึกษา

b_3 แทน ระยะติดตามผล

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ

1. ระยะเวลาก่อนการทดลอง ผู้วิจัยขอให้เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ จำนวน 30 คน ทำแบบวัดความรับผิดชอบ นำมาตรวจคะแนน แล้วนำมาเรียงลำดับ ที่มีคะแนนพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่ำเรียงขึ้นไป ได้ 20 คน จากนั้น สอบถามความสมัครใจในการร่วม โปรแกรมวิจัย การทดลอง แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 คน

2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการตามโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น โดยทำการทดลอง 6 สัปดาห์ 12 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที โดยมีขั้นตอนดังนี้

ครั้งที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยดำเนินการปฐมนิเทศ และสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกภายใน กลุ่ม และระหว่างผู้วิจัยกับ สมาชิกภายในกลุ่ม ให้รู้จักกันมากขึ้น และนำเสนอตนเองในรูปแบบ การวาดภาพตามจินตนาการของตนเอง และระบุถึงเป้าหมายในอนาคตที่ตนคิดไว้

ครั้งที่ 3 ถึงครั้งที่ 8 ผู้วิจัยดำเนินการเป็นผู้นำกลุ่มในการทำความเข้าใจในความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของความรับผิดชอบ และสนทนากับสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบแต่ละด้าน คือ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ความเพียรพยายาม และการตรงต่อเวลา ผู้นำกลุ่ม ให้สมาชิกสำรวจตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน ถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การยอมรับใน ข้อบกพร่องของตนเอง และข้อบกพร่องของเพื่อนสมาชิก และร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไข พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ครั้งที่ 9-ครั้งที่ 11 เป็นการติดตามผลการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ถึงพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ โดยผู้นำกลุ่ม ให้สมาชิกเสนอความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ พร้อมทั้งให้กำลังใจ ซึ่งกันและกัน

ครั้งที่ 12 ยุติการให้การศึกษา และประเมินผล

1. ระยะเวลาทดลอง เมื่อสิ้นสุดการให้การศึกษา กลุ่มทฤษฎีทางเลือกแล้ว ให้เด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดความรับผิดชอบเพื่อเป็นการวัดหลังทดลอง
2. ระยะเวลาติดตามผล ห่างจากหลังการทดลอง 3 สัปดาห์ เพื่อเก็บคะแนนความรับผิดชอบหลังได้รับการศึกษากลุ่มตามโปรแกรมทฤษฎีทางเลือก

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

สัปดาห์ที่	1	2-4	5-7	7
การดำเนินการทดลอง	การทดสอบ ระยะก่อน การทดลอง	การทดลองสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แล้วทำการทดสอบใน สัปดาห์สุดท้าย	เว้นระยะ 3 สัปดาห์	ทดสอบ ในระยะ ติดตามผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ทำการทดสอบสมมติฐาน โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปร ระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated measure analysis of variance one between-subject variable and one within-subject variable) เมื่อพบความแตกต่าง ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ วิธี Newman-Keuls

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดลองและการแปลความหมายของผลการทดลองเป็นที่เข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

<i>Mean</i>	แทน คะแนนเฉลี่ย
<i>SD</i>	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
<i>N</i>	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
<i>SS</i>	แทน ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวด้วยกำลังสอง
<i>MS</i>	แทน ค่าความแปรปรวน
<i>df</i>	แทน ระดับชั้นของความอิสระ
<i>F</i>	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงค่า เอฟ
<i>I</i>	แทน ระยะเวลาของการทดลอง
<i>G</i>	แทน วิธีการ
<i>I x G</i>	แทน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง
<i>q</i>	แทน ค่าวิกฤติของการแจกแจง <i>q</i>
<i>r</i>	แทน ลำดับชั้นของการอยู่ห่างจากกันของค่าเฉลี่ย
*	แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
กลุ่มทดลอง	แทน กลุ่มที่ได้รับการศึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก
กลุ่มควบคุม	แทน กลุ่มวิธีปกติ คือ ไม่ได้ได้รับการศึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการศึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามรูปแบบตารางและแผนภูมิประกอบคำบรรยายตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลและค่าสถิติพื้นฐาน ของคะแนนความรับผิดชอบของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของเด็กกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรับผิดชอบของเด็ก
ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็ก ในระยะก่อน
การทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็กกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลและค่าสถิติพื้นฐาน ของคะแนนความรับผิดชอบของเด็กในสถาน
สงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง
และระยะติดตามผล ของเด็กกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 3 คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในระยะ
ก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลของเด็กกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			คนที่	กลุ่มควบคุม		
	ก่อน	หลัง	ติดตามผล		ก่อน	หลัง	ติดตามผล
1	90	100	102	1	105	107	107
2	87	100	105	2	109	121	115
3	129	140	143	3	120	123	123
4	133	140	140	4	127	130	130
5	137	145	143	5	141	142	141
6	137	146	148	6	143	143	143
7	139	145	146	7	117	120	120
8	151	160	158	8	125	127	127
9	119	128	130	9	130	135	135

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง			คนที่	กลุ่มควบคุม		
	ก่อน	หลัง	ติดตามผล		ก่อน	หลัง	ติดตามผล
10	102	121	121	10	130	135	135
รวม	1224.00	1325.00	1336.00		1247.00	1283.00	1276.00
ค่าเฉลี่ย	122.40	132.50	133.60		124.70	128.30	127.60
SD	22.13	20.08	18.75		12.37	11.07	11.52

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล เป็น 122.40, 132.50 และ 133.60 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ เป็น 124.70, 128.30 และ 127.60 ตามลำดับ จากข้อมูล พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบสูงขึ้นในระยะหลังทดลอง และในระยะติดตามผล แต่ในกลุ่มควบคุม คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบสูงขึ้นเพียงเล็กน้อยระยะหลังการทดลองและลดลงในระยะติดตามผล

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรับผิดชอบในระยะต่าง ๆ ของการทดลอง ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

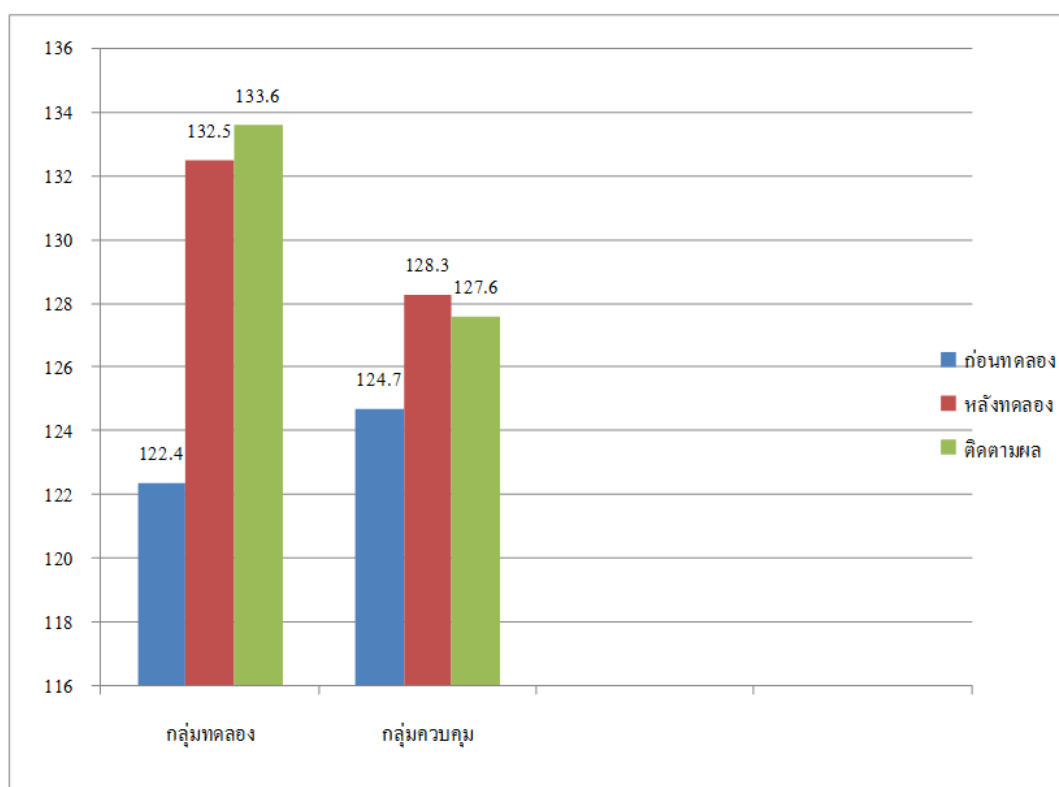
กลุ่ม	ระยะการทดลอง	Mean	SD	N
กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	122.4	22.13	10
	หลังการทดลอง	132.50	20.08	10
	ติดตามผล	133.60	18.75	10
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	124.70	12.37	10
	หลังการทดลอง	128.30	11.07	10
	ติดตามผล	127.60	11.52	10

จากตารางที่ 4 พบว่า ในระยะก่อนการทดลอง เด็กในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมความรับผิดชอบ เป็น 122.40 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 22.13 ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ เป็น 124.70 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 12.37

ในระยะหลังการทดลอง เด็กในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบ เป็น 132.50 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 20.08 ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ย ความรับผิดชอบ เป็น 128.30 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 11.07

ส่วนในระยะติดตามผล เด็กในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบ เป็น 133.60 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็น 18.75 ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ย ความรับผิดชอบ เป็น 127.60 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็น 11.5

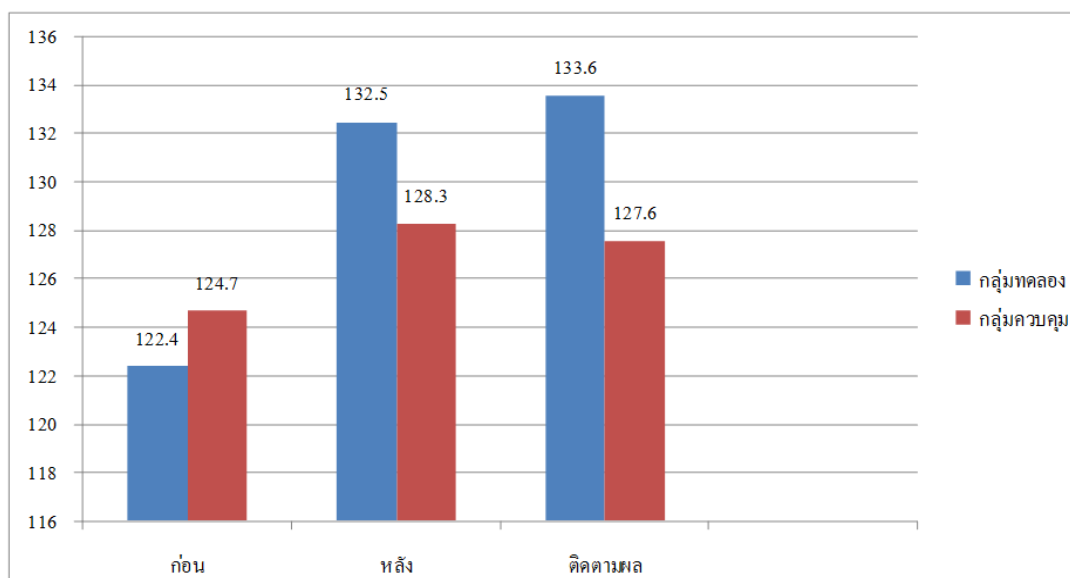
จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในระยะต่าง ๆ ของการทดลองได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความความรับผิดชอบของเด็กระหว่างกลุ่มที่ได้เข้ารับการปรึกษา กลุ่มทฤษฎีทางเล็อก และกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และ ระยะติดตามผล

จากภาพที่ 4 พบว่า เด็กกลุ่มที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบระยะก่อนการทดลอง เป็น 122.40 ระยะหลังทดลองเป็น 132.50 ซึ่งสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 10.10 ส่วนระยะติดตามผลมีค่าเท่ากับ 133.60 สูงกว่าระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 11.20

สำหรับกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ ระยะก่อนการทดลองเป็น 124.70 ระยะหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเป็น 128.30 ซึ่งสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 3.60 ส่วนระยะติดตามผลมีค่าเท่ากับ 127.60 สูงกว่าก่อนทดลอง เท่ากับ 2.90 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็กระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมตามระยะเวลาต่าง ๆ ของการทดลองแล้วแสดงผลดังภาพ 2 คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็ก

ภาพที่ 5 แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ ระยะต่าง ๆ ของการทดลองของเด็กที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีทางเลือก และกลุ่มควบคุม

จากภาพที่ 5 พบว่า ในระยะก่อนทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ เป็น 122.40 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ เป็น 124.70 ซึ่งกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มควบคุม 2.30 คะแนน

ส่วนในระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ เป็น 132.50 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเป็น 128.30 ซึ่งกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุม 4.20 คะแนน

ในระยะติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ เป็น 133.60 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ เป็น 127.60 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม 6 คะแนน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนความรับผิดชอบของเด็ก ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความแปรปรวน ระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลา ของการทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

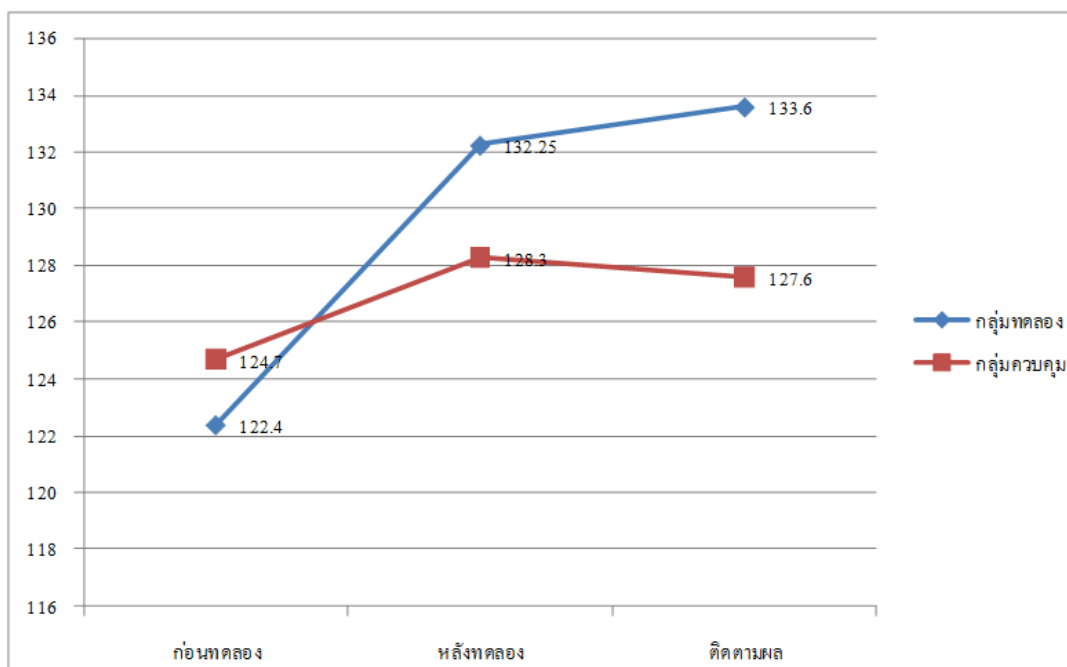
Source of variation	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	Partial Eta ²
Between subject	19	14798.983				
Group (G)	1	104.01667	104.01667	0.127411	.725	.007
SS w/in groups	18	14694.967	816.38704			
Within subjects	40	1012				
Interval	2	644.4333	322.21677	65.560286*	.000	.785
<i>I</i> × <i>G</i>	2	190.6333	95.316667	19.393745*	.000	.519
<i>I</i> × <i>SS w/in groups</i>	36	176.9333	4.9148148			
Total	59	15810.983				

**p* < .05

จากตารางที่ 5 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลา (*I* × *G*) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Partial eta²) 0.519 นั่น คือ วิธีการทดลอง และระยะเวลาส่งผลรวมกันต่อความรับผิดชอบของเด็ก โดยมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบ 51.9%

นอกจากนี้ยัง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล (Interval) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Partial eta²) 0.785 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็ก ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เนื่องจากเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาจึงทำการทดสอบผลย่อย (Simple effect) ต่อไป

ภาพที่ 6 กราฟเส้นแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็กที่ได้รับ โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก และเด็กในกลุ่มควบคุม กับระยะเวลาของการทดลอง

จากภาพที่ 6 พบว่า ในระยะก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็กที่ได้รับ โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก และเด็กในกลุ่มควบคุม ใกล้เคียงกัน แต่ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ โดยในระยะหลังการทดลอง เด็กที่ได้รับ โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ สูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม และในระยะติดตามผล นักเรียนที่ได้รับ โปรแกรมการปรึกษา กลุ่มทฤษฎีทางเลือกมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า วิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองนั้นส่งผลร่วมกันต่อความรับผิดชอบของเด็ก

ดังนั้น จึงพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง จึงทำการทดสอบย่อยต่อไป

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็กในระยะก่อนการทดลองระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Source of variation	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Between group	1	26.45	26.45	0.0960402
Within group	54	14871.9	275.40556	

$F_{.05}(1,18) = 4.41$ ปรับค่า *df* ด้วยวิธีการของ Welch-Satterwaite (Howell, 1977, p. 470) ได้ค่า *df* = 18

จากตารางที่ 6 พบว่า ในระยะก่อนการทดลองคะแนนความรับผิดชอบของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Source of variation	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Between group	1	88.2	88.2	0.320255
Within group	54	14871.9	275.40556	

$F_{.05}(1,18) = 4.41$ ปรับค่า *df* ด้วยวิธีการของ Welch-Satterwaite (Howell, 1977, p. 470) ได้ค่า *df* = 18

จากตารางที่ 7 พบว่า ในระยะหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะติดตามผลของกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

Source of variation	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Between group	1	180	180	0.6535816
Within group	54	14871.9	275.40556	

$F_{.05}(1,18) = 4.41$ ปรึบค่า *df* ด้วยวิธีการของ Welch-Satterwaite (Howell, 1977, p. 470)
ได้ค่า *df* = 18

จากตารางที่ 8 พบว่า ในระยะติดตามผลคะแนนความรับผิดชอบของเด็กกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของเด็กกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาในกลุ่มทดลอง

Source of variation	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	Partial Eta ²
Between subject	9	11076.833				
Interval	2	762.2	381.1	56.94355	.000	.864
Error	18	120.46667	6.6925926			
Total	29	11959.5				

* $p < .05$

จากตารางที่ 9 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลอง
ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า
ขนาดอิทธิพล (Partial Eta²) 0.864 แสดงว่า ระยะเวลาการทดลอง มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของ
เด็ก 86.4%

เมื่อพบความแตกต่าง ดังนั้น จึงเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบเป็นรายคู่
ด้วยวิธีทดสอบแบบนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls method) ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยวิธีนิวแมน-คูลส์

ค่าเฉลี่ย	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ติดตามผล
	122.40	132.50	133.60
122.4		10.1* (.892)	11.2* (.865)
132.5			1.1 (.220)
133.6			

* $p < .05$

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ ในระยะหลังการทดลอง สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Partial eta²) 0.892 คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Partial eta²) 0.865 ขณะที่คะแนนเฉลี่ย ความรับผิดชอบในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะหลังการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

แสดงว่าวิธีการทดลองส่งผลให้กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบในระยะหลัง การทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองแต่ พบว่า ระยะติดตามผลและระยะ หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาในกลุ่มควบคุมงบ

Source of variation	df	SS	MS	F	P	Partial eta ²
Between subject	9	3618.1333				
Interval	2	72.866667	36.433333	11.613932	.001	.563
Error	18	56.466667	3.137037			
Total	29	3747.4667				

$F_{.05}(2,18) = 3.55$

* $p < .05$

จากตารางที่ 11 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ ในกลุ่มควบคุม ระยะก่อนการทดลอง
ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Partial Eta²) .563

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดทฤษฎีทางเลือกต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดทฤษฎีทางเลือก ต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ทำการวิจัยโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งภายในและหนึ่งระหว่างหน่วยทดลอง (One between one within subject design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง จำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง จะได้รับการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือก จำนวน 12 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้รับการวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบ ในระยะก่อนทดลอง หลังทดลอง และระยะติดตามผล เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัย จึงนำคะแนนค่าเฉลี่ยความรับผิดชอบทั้ง 3 ระยะ มาทำการวิเคราะห์

สมมติฐานการวิจัย

การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกส่งผลให้เด็กมีความรับผิดชอบสูงขึ้น โดยมีสมมติฐานการทดลอง ดังนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง
2. กลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลอง
3. กลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

สรุปผลการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์วิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กลุ่มทดลอง มีคะแนนความรับผิดชอบระยะหลังการทดลอง สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. กลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. กลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม มีคะแนนความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกัน ทั้งในระยะ หลังการทดลองและระยะติดตาม

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลตามผลสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1. การทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4 และภาพที่ 6 อธิบายได้ ดังนี้

ดังจะเห็นได้จากผลของวิธีการทดลองในแต่ละช่วงเวลาได้ทำการวัด ได้แก่ ระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล ให้ผลคะแนนเป็นไปในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ก่อนทดลอง ผลของวิธีการทดลอง และวิธีปกติ ไม่แตกต่างกัน แต่ในช่วงหลังทดลอง และติดตามผล ให้ผลแตกต่างกัน โดยจะเห็นได้จากคะแนนความรับผิดชอบของเด็กกลุ่มทดลอง ในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนทดลอง ส่วนเด็กกลุ่มควบคุม มีคะแนนความรับผิดชอบ ในระยะหลังทดลอง กับระยะติดตามผล ไม่แตกต่างไปจากระยะก่อนทดลอง อีกประการหนึ่งผลของเวลา ก่อนทดลองและติดตามผล ในวิธีการทดลอง ให้ผลไม่เป็นรูปแบบเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้จากการทดสอบผลย่อย ของวิธีการทดลอง ในระยะต่าง ๆ ของการทดลอง ตามสมมติฐานข้อต่อไป ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปราณี ทรคุษฎี (2552) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์ (2552) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับผลการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือกต่อวิธีการเผชิญปัญหาของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มทดลอง มีคะแนนความรับผิดชอบระยะหลังการทดลอง สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามภาพ 4 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 จะเห็นได้ว่า กลุ่มทดลอง มีคะแนนความรับผิดชอบ ก่อนทดลอง 122.4 คะแนน ระยะหลังทดลอง มีคะแนน

132.25 คะแนน สูงขึ้น 9.85 คะแนน เช่นเดียวกับระยะติดตามผล กลุ่มทดลอง ยังคงมีคะแนนความรับผิดชอบ 133.6 สูงกว่าก่อนทดลอง 11.2 คะแนน จากผลคะแนนความรับผิดชอบของกลุ่มทดลอง ที่มีปริมาณสูงขึ้น ทั้งระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล อธิบายได้ว่า เด็กกลุ่มทดลองที่ได้รับ โปรแกรมการศึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก ได้เรียนรู้กระบวนการความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ความเพียรพยายาม และความตรงต่อเวลา เด็กกลุ่มทดลองสามารถจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ไม่ปล่อยให้ตนเองเลื่อนลอย ตระหนักรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ลดภาวะการพึ่งพิงผู้อื่นเรียนรู้ การประเมินตนเอง และมีความชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายของตนเอง รับรู้ถึงความต้องการของตนชัดเจนมากขึ้น ค้นพบว่า พฤติกรรมที่ตนแสดงออกนั้น มีผลต่อเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ โปรแกรมการศึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก มีขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจน ในการกระตุ้นให้เด็กรับรู้และตระหนักถึงผลความรับผิดชอบต่อตนเอง การประเมินถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองที่สอดคล้องกับความเป็นจริง สามารถยอมรับผลการประเมินตนเองได้ทั้งสองด้านรวมทั้งมีแนวทางในการวางแผนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งในกระบวนการศึกษา ผู้ให้การศึกษาได้สร้างสัมพันธภาพ ให้สมาชิกเกิดการยอมรับ ความอบอุ่น เป็นมิตร และไว้วางใจซึ่งกันและกันการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในกลุ่ม เกิดกระบวนการรู้จัก ว่าอะไรที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความล้มเหลว และการประพฤติกและปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะบรรลุผล โดยการประเมินจากพฤติกรรมที่แสดงออกในปัจจุบันและผลของการที่แสดงพฤติกรรมออกไป โปรแกรมการศึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก ใช้กระบวนการตามขั้นตอน WDEP มีขั้นตอน ที่ชัดเจนที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสมาชิกสามารถเป็นผู้กำหนดแนวทางชีวิตของตนเองได้ และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีความเพียรพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับมุมมองการพิจารณามนุษย์ทฤษฎีทางเลือก เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดย Corey (2009) กล่าวว่า มนุษย์แต่ละคน มีพลังการพัฒนางอกงาม มีคุณค่า เป็นคนที่มีความสามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง มีความรับผิดชอบ และเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตของตน และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เห็นได้จากการที่เด็กมีการแบ่งปันประสบการณ์ในการปฏิบัติตนตามแผนการที่ตนตั้งไว้ และมีการพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งให้ความสำคัญกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติประจำวัน

3. กลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม มีคะแนนความรับผิดชอบ ไม่แตกต่างกัน ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ตามภาพ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบของกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนทดลอง อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน กับ กลุ่มควบคุม กล่าวคือ

ระยะก่อนทดลอง กลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ ระยะก่อนการทดลองเป็น 124.70 ระยะหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเป็น 128.30 ซึ่งสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 3.60 ส่วนระยะติดตามผลมีค่าเท่ากับ 127.60 สูงกว่าก่อนทดลอง เท่ากับ 2.90 ซึ่งจะสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ว่า นอกจากกิจกรรมการเลี้ยงดู และส่งเสริมด้านการศึกษาเล่าเรียนแล้ว สถานสงเคราะห์ ได้จัดกิจกรรม เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนา ศักยภาพ ความสามารถ และได้ให้โอกาสใน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายตาม ความสนใจ ซึ่งเด็กมีความสนใจและเข้าร่วม โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งได้แสดง ความสามารถและศักยภาพได้ดีเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป อันจะช่วย ให้เด็กและเยาวชนสามารถค้นพบ ศักยภาพและความสามารถของตน มีความภาคภูมิใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อ ตนเองและสังคม ซึ่งเป็น ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ด้วยดี แต่อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่า โปรแกรมการปรึกษากลุ่มแนวทฤษฎีทางเลือก เพิ่มโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสเลือก ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เด็กได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการคิด และการกระทำ และการเลือกปฏิบัติ พฤติกรรมต่าง ๆ และสามารถรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำของตนเอง การตื่นนอนเช้าทุกวัน โดยไม่ต้องปลุก การจัดเก็บที่นอนเช้าที่ให้เรียบร้อย เข้าห้องน้ำ การดูแลความสะอาดของตนเอง และอาคารพัก และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ร่วมคิด ร่วมทำ ผู้วิจัยมี บทบาทสำคัญในการกระตุ้นแนะนำ ให้เด็กกล้าที่จะคิดแก้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และกระทำอย่างต่อเนื่อง จนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีผลให้เด็ก กลุ่มทดลองมีคะแนนในระยะติดตามผลสูงขึ้นเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือก ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รู้คิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง และมีแนวโน้มจะสูง กว่าก่อนเข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือก และสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือก ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กต้องให้ความสำคัญถึงการพัฒนา พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้ครอบคลุม และต่อเนื่อง โดยจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยอาศัย องค์ความรู้จากกระบวนการปรึกษาภายใต้การดูแลของนักจิตวิทยาการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการทดลอง พบว่า ความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า กระบวนการหรือรูปแบบการอบรมดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์ (วิธีปกติ) ก็ส่งผลต่อ

ความรับผิดชอบของเด็กเช่นกัน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรพิจารณาถึงตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ด้วย

2. จากผลการวิจัย พบว่า การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกส่งผลให้เด็กมีการพัฒนาความรับผิดชอบสูงขึ้น ดังนั้น ควรมีการนำโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกไปใช้พัฒนาคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความมีวินัย ความหวังในชีวิต การกำหนดตนเอง เป็นต้น

3. ควรขยายผลการศึกษา ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน หรือเด็กในสถานสงเคราะห์อื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กฤษฎา การเกิด. (2551). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านฝ้ายท่า จังหวัดพังงา: กรณีศึกษา การสร้างความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กอบพร อินทรตั้ง. (2538). การศึกษาความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และพฤติกรรมการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา เรื่องหน่วย ของสิ่งมีชีวิต โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กันยา พลายมี. (2553). การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบตามพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี. ม.ป.ท.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). การให้คำปรึกษากลุ่ม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. (2547). ทฤษฎีการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- จรจา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2521). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1: พื้นฐาน ความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรรยา เครือไชย. (2550). การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.
- จินตนา จันทร์ดา. (2550). ผลของนิทานใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบของเด็ก ปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จूरรัตน์ นันทยทวิกุล. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เฉลิมศรี จันทร์ทอง. (2549). ผลการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีทางเลือกต่อความวิตกกังวลของพนักงานโรงแรมที่อยู่ระหว่างทดลองงาน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยวิช อุตเสน. (2552). การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ระหว่างทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยรัตน์ ปราณิ. (2531). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษา โดยการสอนแบบซินดิเทคกับการสอนตามคู่มือ. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ณัฐจิตต์ ลิมนานาทิพงษ์. (2542). การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติ. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิพวรรณ ฝอยหิรัญ. (2547). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีทางเลือกต่อความเครียดของญาติผู้ป่วยโรคจิตจากสารเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีนส์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิวาวรรณ แสงพันธ์. (2542). การส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรวัฒน์ พุทธาวัง. (2553). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(1), 66-72.
- นภดล ภาวนะวิเชียร. (2540). การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาการตามแนวคิดของไอแซกส์และแรทส์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นัยนา จันทมิตร. (2547). ผลของการสอนแบบกิจกรรมโครงการในวิชาภาษาไทยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมะขามสรรเสริญ จังหวัดจันทบุรี. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประมวล ผาสุก. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนราษฎร์บำรุง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราณี ทรคุญ์. (2552). ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรีชา การสอาด. (2547). การวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิจัย มข., 5, 215-225.
- ปารีญา ราพา. (2554). การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงและใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ผกา สัตยธรรม. (2528). วิธีสอนจริยศึกษา. วารสารมิตรครู, 27(3), 39-46.
- พัชรินทร์ นิพนธ์านนท์. (2555). ผลการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือกต่อสมดุลในชีวิตและการทำงานของพนักงานบริษัท. วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา, 10(1), 80-90.
- เพชรินทร์ ปฐมวนิชกะ. (2535). การวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เมธี ธรรมวัฒนา. (2551). การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม. คุชฎินิพนธ์ศิลปศาสตรคุชฎินิพนธ์, สาขาวิชาอาชีวศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีเรีองรอง รัตน์วิโสสกุล. (2548). ความรู้สึกเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย. วารสารรามคำแหง, 22(2), 54-62.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัชร ทรัพย์มี. (2551). *ทฤษฎีและการะบวนการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิไลวรรณ หอมทอง. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน
โรงเรียนบ้านห้วยคาค่าหลวง อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ศศิธร วีราวุธ. (2549). *การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบสำหรับ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1. งานนิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา, คณะครุศาสตร์,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.*
- ศิริลักษณ์ ศรีกันต์. (2552). *ผลการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อความรับผิดชอบ
ด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล
อำเภอพบ จังหวัดขอนแก่น. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยา
การแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง. (2558). *สถิติ*. เข้าถึงได้จาก
<http://www.banbanglamung.com/th/>
- สมชาย ทวีทรัพย์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน
ในโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการชั้นเรียน โดยครูมีส่วนร่วม.
วารสารศึกษาศาสตร์, 21(3), 13-23.*
- สุจิตรา ธนสูตร. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.*
- สุพัตรา สุภาพ. (2531). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ประเพณี* (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- แสงจันทร์ ช่างสาน. (2547). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนน
อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- อดิศักดิ์ สืบธรรมมา. (2551). *ผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบทฤษฎีทางเลือกต่อความพึงพอใจในงาน
ของพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์. ม.ป.ท.*

- อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2550). *เอกสารคำสอนวิชา 416621 การปรึกษากลุ่ม*. ชลบุรี:
 ภาควิชาการแนะแนว และวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อังคณา บุญสืบ. (2552). *คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1*. สารนิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉญา แพทยศาสตร์. (2552). *ผลการปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือกต่อวิธีการเผชิญปัญหา
 ของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
 จิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Albert, E. (2004). *The efficacy of william glasser reality/ choice theory with domestic violence
 perpetrators: A treatment outcome study*. Retrieved from
<http://proquest.umi.com/pqdwcd?did=765346501>
- Byron, J. P. (2005). Relationship between anxiety, fear, self-esteem, and coping strategies in
 adolescence. *Adolescence*, 35(137), 201-215.
- Chang, C. (1995). A comparison of the effectiveness of counseling or teaching Taiwanese
 University students with control theory reality therapy as the model on responsible
 behaviors and effective life control. *Dissertation Abstracts International*, 56(5), 1760.
- Corey, G. (2008). *Theory and practice of group counseling* (7th ed.). Belmont, CA: Brooks/ Cole.
- Edens, R. M. (1995). Effect of teaching control and reality therapy as an approach to reduction
 disruptive behaviors in middle school physical education. *Dissertation Abstracts
 International*, 57, 149.
- Glasser, W. (1998). *Choice theory: A new psychology of personal freedom*. New York:
 Harper Collins.
- Good, C. V. (1959). *Dictionary of education* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Harris, M. A. C. (1993). Effect of reality control therapy on predictors of responsible: Behavior of
 junior high school students in an adolescent pregnancy prevention program. *Doctoral
 Dissertation Abstracts International*, 54(4), 19-20.
- Harvey, A. G., & Retter, R. A. (2002). Variation by dander between children and adolescents on
 the four basic psychological needs. *International Journal Reality Therapy*, 21(2), 33.
- Howell, D. C. (1977). *Statistical methods for psychology* (6th ed.). Belmont, CA: Thomson
 Wadsworth.

- Jacobs, E. E. Mosson, R. L., & Harvill, R. L. (2006). *Group counseling strategies and skills* (5th ed.). Belmont, CA: Thomson/ Brooks/ Cole.
- Kelman, H. C. (1963). The role of the group in the induction of therapeutic change. *International Journal of Group Psychotherapy*, 13, 399-432.
- Mahler, C. A. (1969). *Group counseling in the school*. New York: Houghton Mifflin.
- Ohlsen, M. M. (1977). *Group counseling*. New York: Holt.
- Peck, R. F., & Havinghurst, R. J. (1963). *Child development and personality*. New York: John Wiley & Sons.
- Shertzer, B. B., & Stone, S. C. (1980). *Group counseling: In fundamentals of counseling*. Boston: Houghton Mifflin.
- Smith, J. S. (1992). *Children's judgments in theory choice tasks: Scientific rationality in childhood*. Retrieved from <http://highwire.stanford.edu/cgi/medline/pmid>
- Smith, H. C. (1968). *Personality development*. New York: McGraw Hill.
- Trigonaki, N. (2002). *Parents of children with autism and the five basic needs*. *International Journal of Reality Therapy*, 21(2), 13.
- Williamson, R. S. (1992). Group reality therapy to raise self-esteem in adolescent girls. *International Journal of Reality Therapy*, 11(2), 3-11.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิตา จุลวนิชพงษ์
3. ดร.ประชา อินัง
4. ดร.ชมพูนุช ศรีจันทร์นิล

ภาคผนวก ข

แบบวัดความรับผิดชอบ

เอกสารการขออนุญาตใช้แบบวัดความรับผิดชอบ

หนังสือขออนุญาตใช้ชื่อสถาบันและเก็บข้อมูลเพื่องานวิจัย

หนังสืออนุญาตให้ใช้ชื่อสถาบันและเก็บข้อมูลเพื่องานวิจัย

แบบสำรวจตนเอง
สำหรับเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์

แบบสำรวจตนเอง

คำชี้แจง:

แบบสำรวจนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ โปรดอ่านทีละประโยค แล้วพิจารณาว่า มีความเป็นจริงหรือไม่เล็กน้อยเพียงใดเกี่ยวกับความคิดหรือพฤติกรรมของท่าน และตัดสินใจเลือกทำเครื่องหมาย “✓” เหนือวลีตัวเลือก “จริงที่สุด” “จริง” “ค่อนข้างจริง” “ค่อนข้างไม่จริง” “ไม่จริง” “ไม่จริงเลย” เพียงแห่งเดียวในแต่ละประโยค ซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริงท่านมากที่สุด กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชายหญิง
2. อายุปี

ส่วนที่ 2 การสำรวจตนเอง

1. ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในอาคารพักจนสำเร็จ

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ข้าพเจ้าไปโรงเรียนสาย

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. ข้าพเจ้าทำการบ้านให้เสร็จก่อน ที่ข้าพเจ้าจะออกไปเล่น

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. เมื่อข้าพเจ้าทำการพักสกปรก ข้าพเจ้าจะทำความสะอาดก่อนที่จะออกไปเล่น

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. ถึงแม้การบ้านจะเยอะเพียงใด ข้าพเจ้าตั้งใจทำให้เสร็จทุกครั้ง

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. เมื่อมีงานที่ต้องส่งห้องเรียน ข้าพเจ้าทำเสร็จทันกำหนดเวลา

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. ข้าพเจ้าทำงานให้เสร็จ โดยไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. เมื่อเข้าประชุมส่วนรวม ข้าพเจ้าจะไม่ส่งเสียงดัง

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. ข้าพเจ้าให้กำลังใจตนเอง เวลาที่มีการบ้านเยอะและยาก

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ข้าพเจ้าตื่นนอนแต่เช้าเสมอ เพื่อเตรียมตัวไปโรงเรียน

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

21. ข้าพเจ้าดูโทรทัศน์หลังจากที่ทำการบ้านเสร็จ

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

22. ข้าพเจ้าจะฉีกหนังสือในห้องสมุด ถ้าเป็นส่วนที่น่าสนใจและอยากเก็บไว้
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
23. ข้าพเจ้าทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ ถึงแม้จะยากเพียงใดก็ตาม
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
24. ข้าพเจ้ามักส่งงานเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่คุณครูสั่งให้ส่ง
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
25. เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ภายในอาคารพัก ข้าพเจ้ามักจะทำให้เสร็จก่อนแล้วจึงออกไปเล่น
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
26. เมื่อข้าพเจ้าลุกจากที่นั่ง ข้าพเจ้าจะเก็บโต๊ะและเก้าอี้
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
27. เมื่อได้รับมอบหมายงานที่ยาก ข้าพเจ้าจะขอให้คนอื่นทำให้
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
28. เมื่อคุณครูสั่งให้ส่งงานในชั่วโมงเรียน ข้าพเจ้าจะทำเสร็จไม่ทัน
-
29. เมื่อได้รับมอบหมายงานจากคุณครู ถ้าเป็นงานที่ยาก ข้าพเจ้ามักจะหาคนช่วยเหลือ
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
30. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสถานสงเคราะห์
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
31. ข้าพเจ้าตั้งใจทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
-
- จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกต่อความรับผิดชอบ

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้การปรึกษากับผู้รับการปรึกษา และระหว่างสมาชิกกันเองให้รู้จักกันมากขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทราบถึงวัตถุประสงค์ในการปรึกษา และขั้นตอนการดำเนินการ และทำความเข้าใจในข้อตกลงที่สร้างร่วมกัน
3. เพื่อให้สมาชิกได้ทราบแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินการให้ปรึกษากลุ่ม ระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้การปรึกษา และสมาชิกนั่งล้อมเป็นวงกลม ผู้วิจัยแนะนำตนเองให้สมาชิกรู้จัก เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยและสมาชิก ผู้ให้การปรึกษาอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำกลุ่ม ทิศทางการเข้ากลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การรักษาความลับของกลุ่ม
 2. ผู้ให้การปรึกษามาชี้แจงกลุ่มแนะนำตนเอง จนครบทุกคน
 3. ผู้ให้การปรึกษาชี้แจงกับสมาชิกกลุ่มทราบถึงวัตถุประสงค์ในการปรึกษา ขั้นตอนวิธีการ จำนวนครั้ง ระยะเวลา และสถานที่ ที่จะเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษา ตลอดจนประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมกลุ่มจะได้รับจากโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก
 4. ผู้ให้การปรึกษาใช้เทคนิคแบ่งปันตัวเอง (Share self) ให้ผู้รับการปรึกษาแนะนำตนเอง เช่น ชื่อ สกุล ชื่อเล่น เรียนอยู่ชั้นการศึกษาใด อาหารที่ชอบ หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ต้องการบอกให้สมาชิกกลุ่มทราบ
 5. ผู้ให้การปรึกษาเปิดโอกาสให้สมาชิกสอบถามข้อสงสัย และสิ่งที่เป็นกังวลและสิ่งที่คาดหวังจากการเข้าร่วมกลุ่ม
 6. ผู้วิจัยให้สมาชิกสรุปถึงสิ่งที่ได้จากการสนทนากลุ่มในครั้งนี้และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
 7. ผู้ให้การปรึกษายุติการให้การศึกษา และนัดหมายครั้งต่อไป
- ประเมินผล
1. สังเกตจากความสนใจ การร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม การซักถาม
 2. สังเกตจากการร่วมอภิปราย ความกระตือรือร้นและการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

ครั้งที่ 2 การสร้างสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักกันหาตนเองอย่างเป็นระบบ เปิดเผยตัวเองมากขึ้น พร้อมทั้งจะค้นหาข้อบกพร่องของมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาตนเอง

2. เพื่อค้นหาความต้องการ/ เป้าหมายในชีวิต หรือสิ่งที่ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต และสำรวจพฤติกรรมปัจจุบันว่าสามารถตอบสนองเป้าหมายชีวิตได้หรือไม่

ระยะเวลา 60 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. ดินสอ
3. สี

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับและทักทายสมาชิกกลุ่ม ทบทวนบทสรุปในการเข้ากลุ่มครั้งแรก

2. ผู้วิจัยแจกกระดาษ ดินสอ และสี ให้สมาชิกกลุ่มวาดภาพของตนเอง ตามจินตนาการที่ต้องการสื่อให้สมาชิกรับทราบเกี่ยวกับตนเอง

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่ม กล่าวถึงตนเอง จากการวาดภาพจินตนาการของตนเอง ให้สมาชิกกลุ่มรู้จักตนเอง และบอกถึงเป้าหมายในอนาคตที่คิดไว้

4. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มผลัดกันซักถาม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

5. ผู้วิจัยใช้ทักษะการยอมรับฟัง ให้กำลังใจ และการใช้คำถามปลายเปิด การทวนความการฟังอย่างตั้งใจ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนสะท้อนความคิดของตนเองอย่างเปิดเผย

6. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกกลุ่ม ซักถาม และช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

7. ผู้ให้การปรึกษายุติการให้การศึกษา และนัดหมายครั้งต่อไป

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจ ความร่วมมือในการร่วมการปรึกษากลุ่ม การซักถามข้อสงสัย
2. สังเกตจากการร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม

ครั้งที่ 3 ความหมาย ความสำคัญ ของ ความรับผิดชอบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจความหมายของความรับผิดชอบต่อ ทราบถึงความสำคัญของ ความรับผิดชอบ รวมถึงประเภทของความรับผิดชอบ

2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเรียนรู้การประเมินความรับผิดชอบของตนเอง

3. เพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่น

ระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยทักทายสมาชิกกลุ่มเพื่อสร้างสัมพันธภาพ และทบทวนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้ารับการปรึกษาหารือครั้งที่ผ่านมา

2. ผู้วิจัยตั้งคำถามให้กับสมาชิกกลุ่มช่วยการหาคำตอบด้วยคำถาม ดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง อะไร

2.2 มีความสำคัญอย่างไร

2.3 มีประโยชน์อย่างไร และ

2.4 เกี่ยวข้องกับตัวสมาชิกอย่างไร ให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันช่วยอภิปราย

3. ในระหว่างการอภิปราย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้การปรึกษา กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการปรึกษา คือ เทคนิคการฟังอย่างตั้งใจ เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิด การให้กำลังใจ กล่าวคำชมเมื่อสมาชิกแสดงความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นให้กล้าแสดงออกมากขึ้น และคลายความวิตกกังวล

4. ผู้วิจัยให้ผู้รับการปรึกษาแต่ละคนสะท้อนความคิด ความรู้สึก และสิ่งที่ได้จากการอภิปรายถึงความหมายของความรับผิดชอบร่วมกัน โดยใช้ทักษะการรับฟังอย่างตั้งใจ ให้กำลังใจ และการสะท้อนความคิด และการสรุปความ

5. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทบทวนถึงพฤติกรรมของตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน ว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองแสดงความคิดเห็นหรือไม่ อย่างไร

6. ผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการสนทนากลุ่มครั้งนี้ และสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันจากการเข้ากลุ่ม

7. ผู้ให้การปรึกษากล่าวขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมือ และเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัย และนัดหมายการพบกันครั้งต่อไป

ประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมการปรึกษากลุ่ม ความสนใจ ความกระตือรือร้น การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากความร่วมมือ และการแสดงความคิดเห็นขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 4 ชีวิตอิสระกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบของตนเองในด้านหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
2. เพื่อให้สมาชิกช่วยแนวทางวางแผนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้การปรึกษากล่าวต้อนรับ และทักทายสมาชิกทุกคน
 2. ผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษาร่วมกันทบทวนบทสรุปในการพบกัน
- ในครั้งที่ผ่านมา
3. ผู้วิจัยกำหนดให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันพิจารณาทบทวนตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายในอาคารพักว่ามีหน้าที่ทำอะไรบ้างในอาคารพัก ในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน และอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรค ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้
 4. วิจัยให้สมาชิกสำรวจพฤติกรรมที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ให้เรียบร้อย
 5. ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันกำหนดแผนการปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

6. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกทำข้อตกลงในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมร่วมกัน
7. ผู้ให้การปรึกษาเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถาม และสรุปเนื้อหาต่าง ๆ
8. ผู้ให้การปรึกษากล่าวขอบคุณสมาชิกที่ให้ความร่วมมือ และนัดหมายครั้งต่อไป

ประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมความสนใจการเข้ากลุ่ม
2. สังเกตจากการอภิปรายพฤติกรรมของตนเอง
3. สังเกตจากการสรุปของสมาชิก

ครั้งที่ 5 ความรับผิดชอบกับการยึดมั่นในกฎเกณฑ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกมีแนวทางในการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการยึดมั่นในกฎเกณฑ์
2. เพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาความรับผิดชอบด้านการยึดมั่นในกฎเกณฑ์ระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับและทักทายสมาชิกกลุ่มทุกคน เพื่อแสดงถึงความใส่ใจอย่างเท่าเทียมกันผู้ให้การปรึกษาร่วมกับสมาชิก ทบทวนสิ่งที่ได้รับจากการปรึกษากลุ่มครั้งที่ผ่านมา ทบทวนความคิด สะท้อนความรู้สึก และเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง

2. ผู้วิจัยสนทนากับสมาชิกกลุ่ม และซักถามภาระหน้าที่ที่สมาชิกอยู่ที่โรงเรียน เช่น การทำการบ้าน การทำงานกลุ่มที่โรงเรียนการยอมรับภายในกลุ่ม โดยผู้รับการปรึกษารับฟังอย่างตั้งใจ และเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

3. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกสำรวจถึงพฤติกรรมของตนเอง ในการเข้ากลุ่ม พร้อมทั้งอภิปรายถึงการมีส่วนร่วมของตนกับกลุ่มที่ได้รับมอบหมายที่โรงเรียน การได้รับการยอมรับภายในกลุ่ม

4. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกกล่าวถึงผลดี และผลเสียของการทำงานกลุ่มที่โรงเรียน

5. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกสรุปถึงผลเสีย และจะมีวิธีการอย่างไรที่จะไม่ให้เกิดผลเสียตามที่กล่าวมา

6. ผู้ให้การปรึกษาร่วมกับสมาชิกหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่

7. ผู้ให้การปรึกษายุติการให้การปรึกษา และนัดหมายครั้งต่อไป

ประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่ม

2. สังเกตจากการซักถาม อภิปราย และการหาแนวทางแก้ไข

ครั้งที่ 6 ความรับผิดชอบด้านความเพียรพยายาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้การดำเนินชีวิต และมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
2. เพื่อให้สมาชิกรู้จักเอาใจใส่ในการทำงาน พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขงานให้สมบูรณ์

ยั้งขึ้นระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้การปรึกษากล่าวทักทายสมาชิก เพื่อแสดงถึงความเอาใจใส่สมาชิกทุกคน เพื่อความเป็นกันเองในการร่วมกลุ่ม
 2. ผู้ให้การปรึกษาทบทวนประสบการณ์ของการเข้ากลุ่มครั้งที่ผ่านมา
 3. ผู้ให้การปรึกษา พุดคุยและสอบถามถึงการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความเพียรพยายาม ที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเอง โดยให้สมาชิกบอกเพื่อนในกลุ่มฟัง ถึงงานที่ทำสำเร็จด้วยตนเอง พร้อมกล่าวคำชมเชยเมื่อสมาชิกเล่าเรื่องราวของตน
 4. เมื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกตอบทุกคนแล้ว มอบหมาย ในชีวิตประจำวัน ทั้งที่หอพัก และที่โรงเรียน เป็นไปตามความเรียบร้อยหรือไม่ สมาชิกมีส่วนร่วมในความสำเร็จนั้นหรือไม่ และสมาชิกรู้สึกอย่างไร แล้วบอกปัญหาของตนเองที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด
 5. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ของตนเอง แล้วไม่สำเร็จ ว่ามีความพยายามในการมีส่วนร่วมให้สำเร็จเพียงใด และแนวทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดขึ้น
 6. ผู้ให้การปรึกษาร่วมกับสมาชิกกำหนดข้อตกลงในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ให้สมาชิกฝึกปรับพฤติกรรมเรื่องการร่วมมารยาทในการอยู่ร่วมกัน การดูแลตนเอง และการเรียนรู้ที่จะดูแลผู้อื่น
 7. ผู้ให้การปรึกษายุติการให้การปรึกษา และนัดหมายครั้งต่อไป
- ประเมินผล
1. สังเกตจากการร่วมมือกันของกลุ่มสมาชิก
 2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการอภิปรายภายในกลุ่ม

ครั้งที่ 7 ความรับผิดชอบด้านความตรงต่อเวลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตกับตารางเวลาในการใช้ชีวิตประจำวัน

2. เพื่อให้สมาชิกรู้ถึงประโยชน์ของการตรงต่อเวลา

3. เพื่อให้สมาชิกพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้ไม่ตรงต่อเวลา

ระยะเวลา 60 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษ

2. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้การปรึกษากล่าวทักทายสมาชิก เพื่อสร้างสัมพันธภาพ และทบทวนถึงประสบการณ์การเข้ากลุ่มครั้งที่ผ่านมา

2. การปรึกษาให้สมาชิกกลุ่มร่วมอภิปรายถึง ประเด็น ความสำคัญของเวลา

ส่งผลต่อชีวิตสมาชิกอย่างไรบ้าง

3. จากนั้นผู้ให้การปรึกษาพูดคุยเกี่ยวกับแบบบันทึกตารางชีวิตประจำวัน และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบจากแบบบันทึกตารางบันทึกว่าสมาชิกสามารถปฏิบัติได้ตามเวลาที่กำหนดหรือไม่

4. ผู้ให้การปรึกษาตั้งเป้าหมายและวางแผนพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านตรงต่อเวลาในการปฏิบัติตามตารางเวลาที่กำหนด โดยมีขั้นตอนที่มีความเหมาะสมกับสมาชิกและสามารถปฏิบัติได้จริง

5. หากสมาชิกไม่สามารถดำเนินชีวิตเป็นไปตามกำหนดตาราง ให้หาเหตุผลว่าอะไรเป็นอุปสรรคทำให้ไม่เป็นตามที่กำหนด และต้องการแก้ไขหรือไม่

6. สมาชิกมีการวางแผนแก้ไขพฤติกรรมดังกล่าวอย่างไร

7. ผู้ให้การปรึกษาสรุปให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สมาชิกว่า การตรงต่อเวลาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน ในเรื่องการทำงานต่าง ๆ การเรียน การนัดหมาย เราต้องให้ความสำคัญของการเป็นคนตรงต่อเวลา รู้จักใช้เวลาให้คุ้มค่าในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน บอกผลดีของการตรงต่อเวลา และผลเสียของการไม่ตรงเวลา รวมทั้งทบทวนการวางแผนแก้ไขพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนา

8. ผู้ให้การปรึกษายุติการปรึกษา และนัดหมายครั้งต่อไป

ประเมินผล

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย

2. สังเกตการณ์แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการพัฒนาพฤติกรรม

ครั้งที่ 8 ความรับผิดชอบด้านความเพียรพยายาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้การดำเนินชีวิต และมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
2. เพื่อให้สมาชิกรู้จักเอาใจใส่ในการทำงาน พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขงานให้สมบูรณ์

ยั้งขึ้นระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้การปรึกษากล่าวทักทายสมาชิก เพื่อแสดงถึงความเอาใจใส่สมาชิกทุกคน เพื่อความเป็นกันเองในการร่วมกลุ่ม และทบทวนประสบการณ์ของการเข้ากลุ่มครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้ให้การปรึกษาเปิด VCD เรื่อง พระมหาชนก สมาชิกดู
3. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึง สิ่งที่ได้รับชม จาก VCD

ด้านความเพียร

4. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย ของตนเอง แล้วไม่สำเร็จ ว่ามีความพยายามในการมีส่วนร่วมให้สำเร็จเพียงใด และแนวทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดขึ้น

5. ผู้ให้การปรึกษาร่วมกับสมาชิกกำหนดข้อตกลงในการแก้ไขพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ให้สมาชิกฝึกปรับพฤติกรรมการเรื่องมารยาทในการอยู่ร่วมกัน การดูแลตนเองและการเรียนรู้ที่จะดูแลผู้อื่น

6. ให้การปรึกษายุติการให้การปรึกษา และนัดหมายครั้งต่อไป

ประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือกันของกลุ่มสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการอภิปรายภายในกลุ่ม

ครั้งที่ 9-11 บูรณาการทางเลือก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกสามารถเลือกวิธีการพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของตนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้รับการปรึกษามีกำลังใจและมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติพฤติกรรมที่ตนเองเลือกอย่างมีความสุข

ติดตามแผนการที่จะปรับปรุงพฤติกรรมระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

ในการให้การปรึกษาครั้งที่ 9-11 ผู้ให้การปรึกษาประยุกต์ใช้ทฤษฎีการให้การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีทางเลือก (Choice theory) โดยผู้ให้การปรึกษาดูตรวจสอบผลการปฏิบัติตามแผนของสมาชิกรายบุคคล ให้สมาชิกที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนได้ ปรับแผนให้เหมาะสมกับตนเอง สามารถปฏิบัติได้จริง และไม่ยอมรับข้อแก้ตัว ไม่ล้มเลิกความตั้งใจ ไม่ใช้วิธีลงโทษ ให้กำลังใจ และแสดงความเชื่อมั่นในตัวสมาชิกว่าสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้

1. ผู้ให้การปรึกษากล่าวทักทายสมาชิกและสนทนาประเด็นทั่ว ๆ ไป เพื่อสร้างบรรยากาศความอบอุ่นเป็นกันเอง
2. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกกลุ่มกล่าวทบทวนถึงพฤติกรรมตนเองเลือกแก้ไขแต่ละด้าน และมีอุปสรรคที่ทำให้ไม่สำเร็จหรือไม่ และจะมีวิธีการแก้ไขอุปสรรคนี้อย่างไร ผู้ให้การปรึกษาใช้เทคนิคการฟังอย่างตั้งใจ การทวนความ และการสรุปความ
3. ผู้ให้การปรึกษาให้สมาชิกกลุ่ม เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นพร้อมทั้งให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในการปฏิบัติตามแผนและสรุปสิ่งที่ได้พูดคุยและเรียนรู้จากการเข้ากลุ่มครั้งนี้
4. ผู้ให้การปรึกษาให้กำลังใจและส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมแต่ละด้าน
5. ผู้ให้การปรึกษาสรุปให้สมาชิกกลุ่มรับรู้ถึงสิ่งที่สมาชิกทำ คิด และรู้สึก ไม่ใช่เรื่องที่กำหนดขึ้นเอง แต่เป็นสิ่งที่สมาชิกเลือกเองได้
6. ผู้ให้การปรึกษากล่าวให้กำลังใจ และให้สมาชิกแต่ละคนผลักดันให้กำลังใจจนครบ
7. ผู้ให้การปรึกษายุติการให้การปรึกษา และนัดหมายครั้งต่อไป

ประเมินผล

สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปรายของสมาชิก การแสดงออก และการแสดงความรู้สึกของผู้รับการปรึกษา และสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกด้วยกัน

ครั้งที่ 12 ยุติการให้การปรึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อยุติการให้การปรึกษา
2. เพื่อขอบคุณและให้กำลังใจแก่สมาชิกในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
3. เพื่อประเมินผลการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือกหลังการทดลอง

ระยะเวลา 60 นาที

วิธีดำเนินการ

ในการยุติกลุ่มการปรึกษาทฤษฎีทางเลือก ผู้ให้การปรึกษาประยุกต์ใช้เทคนิคการให้ข้อเสนอแนะ (Advice technique) เทคนิคการเปิดเผย (Self disclosure) และเทคนิคการให้กำลังใจ (Reassuring technique) และทักษะการปรึกษากลุ่ม การยุติ และการเสริมแรง

1. ผู้ให้การปรึกษากล่าวทักทายสมาชิกและสนทนาประเด็นทั่ว ๆ ไป เพื่อสร้างบรรยากาศความอบอุ่น
2. ผู้ให้การปรึกษาร่วมกันสนทนา ทบทวน และเล่าถึงที่สมาชิกแต่ละคนได้ปฏิบัติตามแผนและข้อสัญญาที่กำหนดไว้
3. ให้สมาชิกในกลุ่มเล่าถึงความรู้สึก และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังได้รับการให้การปรึกษา
4. ผู้ให้การปรึกษาให้กำลังใจและให้ความมั่นใจ รวมทั้งกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนรู้สึกถึงความรับผิดชอบ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความรู้สึกมั่นใจ มีกำลังใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
5. ผู้ให้การปรึกษากล่าวขอบคุณและเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนกล่าวถึงความรู้สึกที่ดีที่เกิดขึ้นจากการเข้ากลุ่ม และความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการเข้ากลุ่ม รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงตนเองในโอกาสต่อไป
6. ผู้ให้การปรึกษาสรุปกลุ่มพร้อมทั้งกล่าวขอบคุณสมาชิกในกลุ่มทุกคน และยุติการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีทางเลือก
7. ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนทำแบบสำรวจพฤติกรรมอีกครั้ง

หลังการทดลอง

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจ ความร่วมมือในกระบวนการปรึกษาตั้งแต่ต้นจนจบ
2. สังเกตจากการอภิปรายของสมาชิก
3. คะแนนจากการทำแบบสำรวจพฤติกรรม

ครั้งที่	หลักการ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ	<p>1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้การศึกษากับผู้รับการปรึกษา และระหว่างสมาชิกกันเองให้รู้จักกันมากขึ้น</p> <p>2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทราบถึงวัตถุประสงค์ในการปรึกษา และขั้นตอนการดำเนินการ และทำความเข้าใจในข้อตกลงที่สร้างร่วมกัน</p> <p>3. เพื่อให้สมาชิกได้ทราบแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินการให้การศึกษากลุ่ม</p>	<p>1. ผู้ให้การศึกษากล่าวต้อนรับพร้อมแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำกลุ่ม วิธีการของการปรึกษา ระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่ร่วมกิจกรรมกลุ่ม</p> <p>2. เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้ซักถามในประเด็นที่สงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้ชี้แจงไป</p> <p>3. เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แนะนำตนเอง บอกเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองที่อยากให้เพื่อรู้และเปิดโอกาสให้มีการซักถามซึ่งกันและกัน</p>
2	สร้างสัมพันธภาพ	<p>1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักค้นหาตนเองอย่างเป็นระบบเปิดเผยตัวเองมากขึ้น พร้อมทั้งจะค้นหาข้อบกพร่องของมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาตนเอง</p> <p>2. เพื่อค้นหาความต้องการ/เป้าหมายในชีวิต หรือสิ่งที่ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต และสำรวจพฤติกรรมปัจจุบันว่าสามารถตอบสนองเป้าหมายชีวิตได้หรือไม่</p>	